

Володимир Самійленко.

УКРАЇНІ

Збірник поезій 1885—1906 рр.

Під редакцією М. Мочульського.

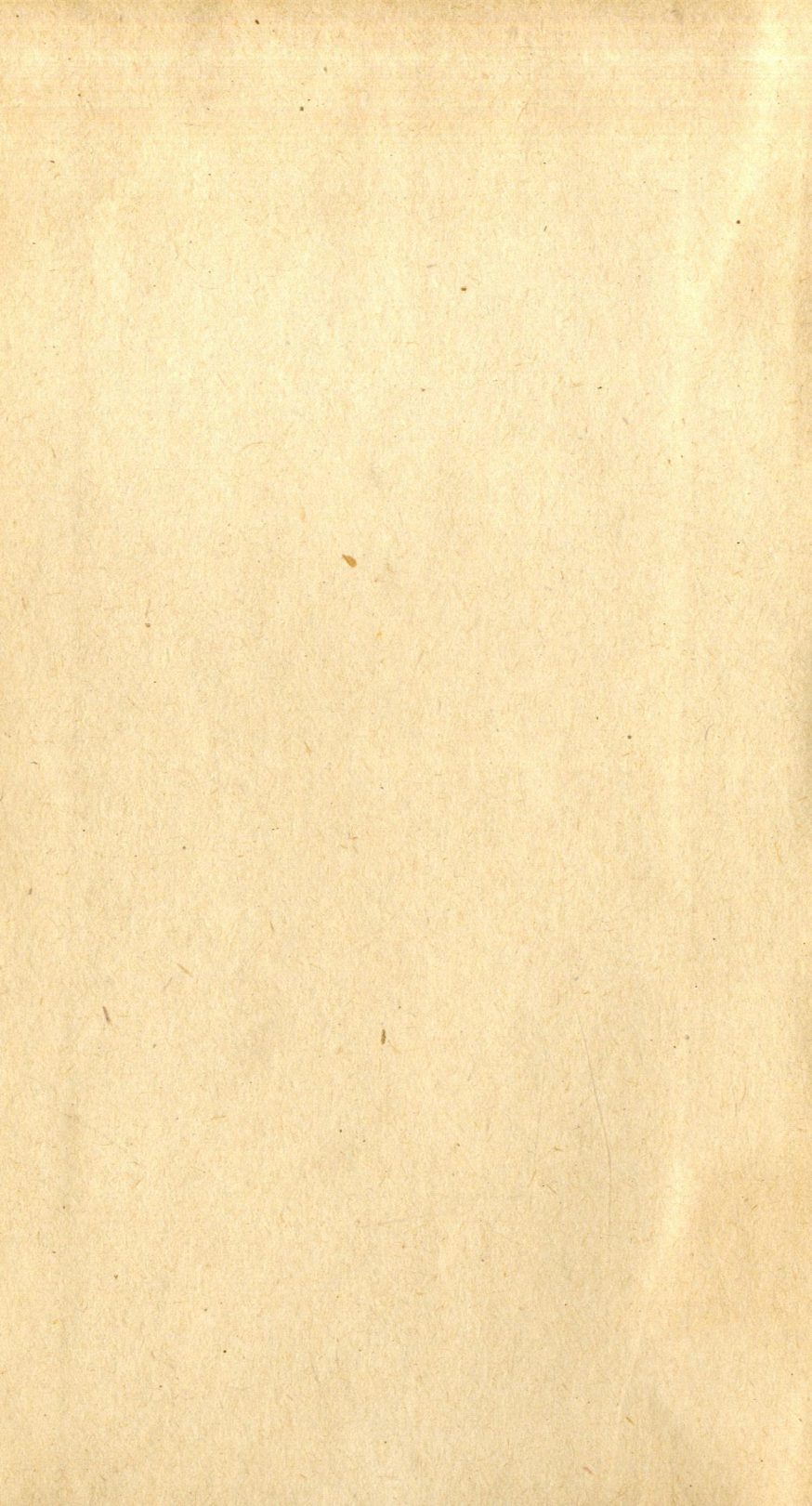
З передмовою Ів. Франка.

Київ—1909.

Друкарня Першої Київської Друкарської Спілки.

Трьохсвятительська 5.

06
Володимир Самійленко.

УКРАЇНІ

Збірник поезій 1885—1906 рр.

Під редакцією М. Мочульського.

З передмовою Ів. Франка.

Київ—1909.

Друкарня Першої Київської Друкарської Спілки.

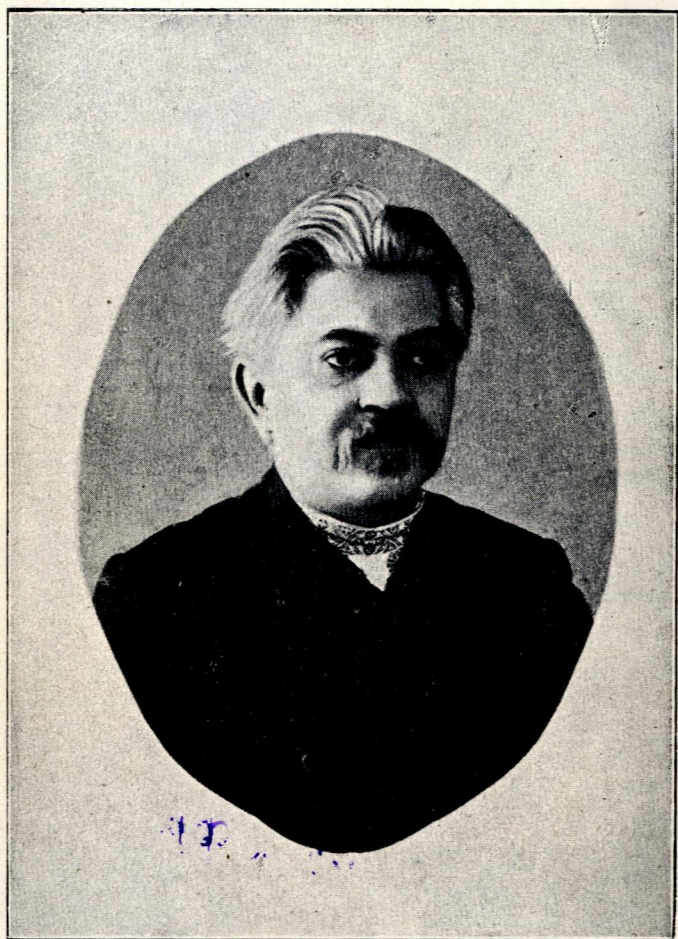
Трьохсвятительська 5.

Львів. Бібліотека
АН УРСР

1.112 К. о. р.

Львівська бібліотека
АН УРСР
№ 31 528

III
C-171

Львів. Бібліотека
АМ. УРСР

Володимір Самійленко.

Автор отсеї книжечки, Володимир Самійленко, вродив ся 22 січня 1864 р. в Сорочинцях Миргородського повіту, ходив до гімназії в Полтаві, а в р. 1884 вступив до київського університету, де займав ся студіями старих язиків, грецького та латинського, а також романських, французького й італійського. Він не держав урядових екзаменів і пішов на службу при телеграфі. Та проте йому не пощастило устроїти своє жите так, як би слід було для дальшого розвою його таланту. Проживши два роки у Києві і оженивши ся (це вже було в Чернигові) він був змушений для шматка хліба взяти посаду редактора „Земского Сборника“ при земстві в Чернигові, де пробув кільканацять літ. Покинувши там місце побув коротко також у земській службі в Катеринодарі і не менше коротко в Миргороді. Скасування російського указу з 1876 р. і повстання української преси спровадило його до Києва і ми від кінця 1905 р. бачимо його в рядах співробітників Громадської Думки, Ради, Шершеня та інших часописий.

Отсе ті немогі дані, які маємо про жите В. Самійленка. Коли додамо до того ще, що його поетична діяльність розпочала ся 22 роки тому назад, що він містив свої поезії та переклади по всіх виднійших виданнях, які в той час могли перейти через митарства цензури, а переважно друкував їх у Галичині (в „Зорі“, „Правді“, „Літ. Наук. Вістнику“, „Зернах“, „Буковині“ та „Дзвінку“), то будемо мати все те, що бібліограф може сказати про зверхне жите нашого поета.

Як мало сего ! І як мало се все дає нам про Саміленка такого, що нам хотілось би знати ! Який був його духовий розвій, які вчителі, які впливи, що корисно чи шкідливо відбивало ся на формуванню його душі і на її впливах—його творах ? Нічого сего ми не знаємо. Сам Самійленко занадто скромний і тихий щоб уводити нас у таємну робітню свого духа. І ми бачимо лише, як із тої робітні виходить твір за твором, поезія за поезією, всі гарні, деякі блискучі і цінні як коштовні перлини нашої літератури, інші хоч і слабші змістом, та все однаково викінчені, виточені, обшліфовані і вилеліяні, всі написані бездоганно чистою, ясною, як небесна блакить, прозорою і дзвінкою українською мовою. І ся мова, ся гармонійність у творах Самійленка, то одна з загадок його появи. Він не силкуєть ся ставати на котурни, глаголати по пророцьки, як небіщик Куліш; говорить по просту і чистою мовою такою, що її однаково розуміють і нею любують ся і над Сяном та Дністром і над Дніпром і над Доном та Кубаню. Ніхто з сучасних українських і галицьких поетів не посідає секрету української мови і ясного вислову в такій мірі, як Володимир Самійленко.

Мусимо піднести ще одну важну річ: Самійленко не випускає своїх поезій так як многі молодші поети, що ллють їх як воду, любуючи ся самим шумом і плюскотом і не дбаючи про те, що в них нема нічогоїсенько продуманого, а тим менше прочутого і прожитого самим поетом. У Самійленка кождий, навіть найслабший вірш продуманий основно, кожда строфа стоїть для себе як органічна цілість, нема в них повторень і перемелювання пустої половини і від разу чуємо, що се говорить не лише талановитий поет, але також розумний, освічений чоловік, говорить серйозно, про річи, які наболіли у самого і неначе самі просять ся на уста. Можна не згоджувати ся з його поглядами, сперечати ся з ними, але від першої хвилі маємо вражіння, що читаючи вірші Самійленка чуємо слова чоловіка поважного, а не пусту гру слів.

Талант Самійленка якось, так сказати, не розвивав ся доси. Він від разу виступив готовий і від разу виявив головні прикмети своєї душі: поважну задуманість і сатиру підправлену золотим українським, добродушним, а не гризким гумором. Отсей гумор, що немов усміхаєть ся крізь сльози, се одна з найвизначніших

прикмет нашого поета. Він і тут не гонить ся за зверхніми ефектами, не полює на сензацію, говорить по просту, нераз аж ніби наївно, але ми так і бачимо, як його очі сміють ся, а на устах висить вираз: „Я-ж вас усіх розумію наскрізь!“

Отся книжечка, що містить у собі весь 22-літній поетичний доробок Вол. Самійленка (крім його драматичних творів, одного оповіданечка та перекладів із Молієра та Данта), повстала головно заходом і працею д. М. Мочульського, який не пожалував труду переглянути всі доступні йому галицькі й українські видання, де в роздріб друкували ся поезії Самійленка, позводити з них копії, усталити дати їх написання та вказати, де що було друковано, і надто перевести переписку з автором що до делікатного питання, які псевдоніми та анонімні річи, признавані йому устною чи писаною традицією, вийшли справді з під його пера, а які ні. Шан. автор з усякою готовістю уділив усіх жаданих інформацій і таким способом отсю збірку, якій даємо вибраний ним самим титул „Україні“, можна вважати першим повним, хронологічно впорядкованим і самим поетом авторізованим виданням поезій Володимира Самійленка.

Бажаємо шановному автору, щоб дальші роки його життя — дай Боже йому їх як найбільше! — зложили ся кориснійше для його поетичної продуктивності і щоб у році ювілею його 25-літньої діяльності Україна могла поздоровити його з новим, ще кращим від отсего, томом його власних творів!

Ів. Франко.

ЗМІСТ.

	Стор.
Україні	1
Грішниця	2
Переспів	4
Ридання душі	5
Українська мова	6
Зимовий діалог	7
Горе поета	9
Акростих	10
Ранок	11
Ельдорадо	12
Найдорожча перлина	14
Пісня	14
До душі	15
Шкода	16
Елегії	17
На роковини смерти Шевченка	19
Російська серенада	20
Весняні пісні	21
Пісня про віщого Василя	23
Дві планети	27
Герострат	29
Непевність	35
Собаки	36
Веселка	37
Привіт Буковині	38
Патріота Іван	38
* * *	40
Пригода	41
Пташки	42
У сумний час...	43
Зорі	44
Патріоти	45
Вже годі плакати!.. . . .	46
Так смійтеся!...	47
Не будемо ми йти... . . .	48
Весняна елегія	49
Поетови	51
Сфер небесних музика	51
Поки душею	52
Ользі Е-ій...	53
Поступ	53
Сонети	55
Святий вечір	56
26 лютого	57
Орел	58

З Байрона	59
Невже для нас	60
Возсоединенний Галічанін	61
Ідеальний публіцист	63
Твердий Русин	64
Думка	64
Не вмере поезія	65
Над руїнами	67
Поет фелетоніст	68
Патріотична праця	69
Весна	74
До поета	81
Людськість	83
Сон	84
Кагам	86
Памяти Л. Н. Глібова	87
З Байрона	88
Україна	88
Вечірня пісня	89
З Байок Пера Ляшамбоді	91
Поет, Греція й Держави	95
Царь Горох	97
На печі	99
Te Deum	101
Заспівав би я	104
Божий приклад	105
Мудрий кравець	106
Заклопотаний Росіянин	107
Розмова	108
Сон	109
* * *	110
Duetto	111
Весняний спів	112
Мрія бюрократа	113
По-новорічна розмова	114
Новий лад	119
Вінок Тарасови Шевченку в день 26 лютого	121
Сенатор	124
Міністерська пісня	127
Соловейків спів	129
Невдячний кінь	131

Україні.

Ти звеш мене й на голос милий твій
З горячою любовю я полину;
Поки живуть думки в душі моїй,
Про тебе, ненько, думати не кину.
Як мрію чистую з найкращих мрій
Я заховаю в серці Україну,
І мрія та як світище яснє
Шляхóm правдивим поведе мене.

Нехай той шлях важкий, нехай тернистий!
Але хіба тоді квіток шукать,
Коли тебе, твій любий образ чистий
Несхнучі сльози тяжко туманять?
Коли твій геній навіть променистий
Онемощів і почина згасать?
О ні, того скарають муки люті,
Хто зможе в час такий тебе забути!

В біді твоїй рідніша ти мені;
Тобі несу я сили всі, що маю;
І працю тиху і мої пісні
На віттар твій побожно я складаю.
Натхни-ж мене! Нехай у мертвім сні
Я днів моїх даремно не загаю!
Нехай я знаю, що не дурно жив,
Що за життя тобі я заплатив.

Коли я був дитиною малою,
Красу твою повсюди я вбачав.

Здавалась ти веселою, ясною,
Мене твій вид веселий чарував.
Тоді я ще душею молодою
Про муки тайнії твої не знав;
Тепер же бачу я твої страждання,
І ще зросло мое к тобі кохання.

Прийми-ж мої пісні як дар малий
Великої і вірної любови!
Що зможе дати мій талан слабій
В скарбницю любої твоєї мови,
Він певно дасть, і знай, що в час страшний
Твій син тобі не пожадіє крови,
І що не спинить страх усіх погріз
Моїх пісень, моїх за тебе сліз.

30 серпня 1888 р.

Друковано: „Правда“ 1888, річ. XIV, стор. 56—57;
„Акорди“, Львів 1903, стор. 174—175; „Досвітні огні“, Київ
1906, стор. 321—322.

Г р і ш н и ц я.

Твій знівечений вид, позападалі очі,
Де обвели свій слід прожиті грішно ночі,
І безсоромна річ, і навісна хода —
Все те гидливости в мині не прокида.

Я не жахаю ся, мов гадини якої,
Тебе, принижена, занедбана всіма!
Нема в моїй душі к тобі зневаги злої
І слів докірливих на язиці нема.

Мене великий жаль і дума обіймає
Про молоде життє, що марно пропадає;
Оповідь мені твій помарілий вид
Про те, як не з добра ти занедбала стид.

Як горе — й не одно — твої дівочі літа
Снітало, й ти його стерпіти не могла,
Бо молода була, не бачила ще світа.
І ти шляхом гріха заплушившись пішла.

Недоля зла тебе в страшну безодню пхнула;
Упала в неї ти, упала і забула,
Чи є відтіль назад надія вороття
До щастя першого, до чесного життя.

І думку навіть ти про те від себе гнала,
Шукала забуття, а думка мимохить
З самого дна душі марою виринала, —
І довго не могла ти серцем зачерствіть.

Але тепер ти вже загинула на віки,
І шкода так тебе, занедбана всіма!
Росте в моїй душі до тебе жаль великий,
А слів на язиці докірливих нема.

1884 р.

Друковано: „Складка“. Альманахъ року Божого 1887-го.
Харьківъ, ст. 42—43; „Зъ поезій В. С—а“, Київъ 1890, ст.
12—13; „Викъ“, ч. I. Київъ 1902, ст. 427; „Акорди“, Львів
1903, ст. 177—178; „Розвага“ (укр. декламатор), Київъ 1905,
ст. 113—114.

Переспів.

В кого в серці нема весни,
Той весни й не знає;
Хто сам мовчить, тому луна
Не відповідає.
Хто не поет, тому шкода
Зрозуміть піта;
Хто не коха́, той не найде
Ні в кого привіта.
На що думка, коли вона
Не дбає нікому?
На що розум, що зачинивсь
У собі самому?
Що з писання, поки його
Хто не прочитає,
Або з душі, що другої
Душі не шукає?
Кожде життє повинно єсть
З другим життєм злитись;
Нема серця, котре-б могло
В самоті розвितись.
І тільки той, хто збувсь себе —
Сирота безродний;
Не взнать тому весни по вік,
Хто серцем холодний.

.1855 р.

Друковано „Зоря“, 1886, 54—55.

Ридання душі.

Бувають хвилини — душа стрепенеться
Від дум невгамовних, від клопоту дня,
І серце жаданням кипучим забеться,
Душа мов та пташка із клітки геть рветься,
І сум і ридання її наповня.

І теє жадання якесь невимовне,
Неначе-б хотілось все в гору летіть,
Де зорі червоні, де сяєво повне,
Де лиха немає, бідота не стогне,
Де нічого серцю боліть і щемить.

Великий жаль душу тоді огортає
По згубленій давній її чистоті,
Як їй мов дитині здавалося раєм
Все боже створіння на світі безкраім,
І люде вбачались як в небі святі.

Їй жаль, що тепера усе їй не мило,
Що гидко дивитись на людські діла,
Що віру і правду життя підломило,
Що серце тепера усе розлюбило,
Чому все кохання вона оддала.

І хочеться знов їй себе обнови́ти,
Щоб вірити знову і знову любити
Могла вона. Тільки... їй, горем прибитій,
Зосталось ридання та дума сумна.

1865 р.

Друковано: „Складка“ (альманах Вл. Александрова),
Харків, 1887, ст. 70—71.

Українська мова.

(Памяти Т. Шевченка).

Діамант дорогий на дорозі лежав, —
Тим великим шляхом люд усякий минав.
І ніхто не пізнав діаманта тогó.
Йшло багато людей і топтали його,
Але раз тим шляхом хтось чудовний ішов.
І в пилу на шляху діамант він найшов.
Камінець дорогий він відразу пізнав
І до дому приніс і гарненько як знав,
Обробив, обточив дивний той камінець
І уставив його у коштовний вінець.
Сталось диво тоді: камінець засіяв
І проміннем ясным всіх людей здивував,
І палючим огнем кольористо блищить,
І промінне його усім очи сліпить.

Так в пилу на шляху наша мова була.
І мислива рука її з пилу взяла.
Полюбила її, обробила її,
Положила на ню усі сили свої,
І в народний вінець, як в оправу ввела,
І як зорю ясну вище хмар піднесла.
І на злість ворогам засіяла вона,
Як алмаз дорогий, як та зоря ясна.
І сіятиме вік, поки сонце соїть,
І лихим ворогам буде очи сліпить.
Хай же ті вороги поніміють скоріш,
Наша-ж мова сія що години ясніш!
Хай коштовним добром вона буде у нас,
Щоб і сам здивувавсь у могилі Тарас,
Щоб поглянувши сам на створінне своє,
Він побожно сказав: „Відкіля нам сіє!“

Київ, 1885 р., 12 листопада.

Друковано ; „Зоря“, 1886, стор. 163.

ЗИМОВИЙ ДІЯЛЬОГ.

Старий.

Як страшно бе метіль і завиває вітер!
Навряд, чи хтось посмів в таку негоду
Покинути село і теплу хату
І душу звірити сій лютій заверюсі!
А ми блукаєм тут у двох з тобою
І не лякає нас страшенна хуга,
Що наче зважилась і нас пожерти
І заморозити усе живе,
Розвіять, рознести усяке житло
І з людних сел руїни поробить...
Ти змерз, Петрусю? На мою кирею!

Молодий.

Та ви й самі цокочете зубами
І труситесь від холоду.

Старий.

О, ні,

То не від холоду трясусь я, сину!
То так душа моя тремтить
І тіло все трясти ся заставляє;
Та й зуби цокотять не від морозу...
Коли я чую хуги завивання,
Коли реве і виє навкруги,
Здасть ся, в тім я завиванні чую
Душі моєї жаль і плач великий
По страченій даремно молодости, —
По силах, кинутих на марну працю
Без пользи людям і собі самому.
Прислухайсь: то душа моя голосить
По всім, що вже на віки поховала.
А поховала так вона багато,
Що чи й зосталось в ній тепер що небудь.
Усе чим молода душа щаслива:

Веселий погляд на створінне боже
І безоглядна віра до людей
І чулість серця, котре одкликалось
На всяке добре почуттє... Усе те
В собі я поховав, мій любий сину!
Твоя-ж душа ще тим усім багата
І розуміти се тобі ще рано.

Молодий.

О, ні! Я розумію вас... Я бачу,
Який страшний то холод, що буває
У тій душі, яка вмира без смерти,
І котра на землі не має навіть
До чого прихилитись, що кохать,
Котра й себе любити перестала.
Я розумію вас і страшно стало
Мені те слухати. Тепер я й сам
Не від морозу вже тремчу.

Старий.

Ой, шкода!

На віщо я тобі збентежив сину,
Ясний душі твоєї спокій? На що
Дав зазирнуть у ту безодню чорну
Моєї хорої, розбитої душі?
Спаси тебе Создатель від усього,
Що душу нашу нівечить з-зарання,
І борони від скорого зневіря.
Мене-ж старого... Господи прости,
Що замутив я душу ще безвинну!..

1885 р.

Друковано : „Складка“, Харків, 1887, стор. 65—66.

Горе поета.

Люде добрі! пожалійте
Бідолашного пііту,
Що від горя, від наруги
За слізьми не бачить світу.
Розкажу вам все. Учора
Я зайшов собі в крамничку,
Щоб на вечір запасти ся, —
Лойову купити свічку.

І гидкий, поганий крамарь
(Чи бува що в світі гірше?)
Загорнув мені ту свічку
У мої чудовні вірші!
Від зневаги, від досади
Не заснув я цілу нічку.
Боже! У мою поему
Лойову вгорнули свічку!

Ту поему вірш по віршу
Я складав старанно, пильно,
Перелічував трохеї,
Розміряв їх так прихильно;
Розкудóвчивши волоссе
Не одну писав я нічку, —
І в чудовную поему
Лойову вгорнули свічку!

Я, скінчивши ту поему,
Сам відніс її в цензуру,
Сам продав її в книгарню,
Сам продержав коректуру.
Видавець мені за неї
По копійці дав за стрічку, —
І в такий утвір коштовний
Лойову вгорнули свічку!

Ні, не хочу більш терпіти
На землі неправди злої
Хай же смерть мене сховає
Від наруги навісної!
Напишу останні вірші,
Та тоді із мосту в річку...
Як? в мої чудовні твори
Лойову вгорнули свічку!

Напишу я в заповіті:
Хай високий хрест поставлять,
Щоб виднівсь на всім роздолі.
На хресті-ж, на вічний спомин,
Мідну хай прибють табличку
І напишуть: „В його твори
Лойову вгорнули свічку“.

1886 р.

Друковано: „Зоря“, 1886, стор. 107; „Складка“, альманах
Вл. Александрова з 1887 р. Харків, стор. 221—223; „Сь поезій
В. С—а“. Київ 1890, ст. 34—36; „Вик“, т. I. Київ 1902,
ст. 436—437; „Розвага“ (укр. декляматор), Київ 1905, ст. 475
—476; „Досвітні огни“ (укр. декляматор), Київ 1906 р., ст.
400—401. До сеї пєси уложена музика М. Лисенка (В „Складці“
№ 1.).

* * *

У мене є одно коханнє,
Котре не зраджу я во вік;
Росло воно не день, не рік,
А із мною виростало
І квіткою рясною стало...
Не одцвите моє коханнє,
А буде в серці до сконання.

Друковано: „Зоря“, 1886, ст. 184.

Р а н о к.

(Із Никитина).

Зорі меркнуть і гаснуть; хмарки у вогні;
Біла пара в дугах розлягаєть ся;
По блескучій воді, по густій лозині
Червоняста зоря розливаєть ся.
Тиша, безлюдь навкруг. Очерет наче спить;
Ледви мрієть ся стежка росяная;
Кущ зацепиш плечем, і на вид тобі в мить
З листя присне водиця срібляная.
Зворушив ся вітрець, воду зморшками вкрив,
Прошуміли качки й геть полинули.
Деся далеко-далеко дзвінок задзвенів...
У наметах рибалки прокинулись,
З кілля невід зняли, в човни весла несуть,..
А на сході горить — розгаряєть ся...
Пташки сонечка ждуть, пташки пісню ведуть,
І стоїть собі гай, усміхаєть ся.
Ось і сонце встає, понад полем блищить,
Деся за морем ночівлю покинуло,
На лани, на луги, на верхівля рокит
Течією блискучою ринуло,
Йде за плугом орач, пісню тягне йдучи, —
По сназі йому все обважливе...
Не боли ти душе! від турботи спочинь!
Здраствуй ранок, та сонце вродливе!

Друковано : „Зоря“, 1886, стор. 227.

Ельдорадо.

Десь далеко єсть країна
Пишна, вільна, щастєм горда,
Кожний там живе щасливо —
Держиморда, держиморда.

В тій країні люблять волю,
Всяк її шука по змозі,
І про неї розмовляє —
У острожі, у острожі.

Там усяк говорить правду
Непідкупними устами,
Там за правду щира дяка —
Батогами, батогами.

Там неправді та злочинству
Не вважають і на волос,
Там злочинних зараз лають —
Та не в голос, та не в голос.

Там уряд „блюде“ закони,
Дба про всіх, немов про рідних,
За провинности-ж карає —
Тільки бідних, тільки бідних.

Суд там скорий: як ти винен,
То зашлють „без проволочки“,
А не винен, то й відпустять —
Без сорочки, без сорочки.

В тій країні всякий може
По заслугі шани ждати:
Там на те хрести й медалі —
Для багатих, для багатих.

Там тверезість у повазі,
Видно скрізь тверезу спілку,
Всі там пють самую воду —
Та горілку, та горілку.

Там всі люди роботящі,
Там на рівні з мужиками
Всі пани працюють щиро —
Язиками, язиками.

Там широка воля слову:
Кожний пише все, що знає,
І цензура ліберальна —
Все черкає, та черкає.

Там письменникам за працю
Сам уряд складає дяку
І з тріумфом їх провадить —
В Сібіраку, в Сібіраку.

Там говорять по французьки
Не то значні, а й лакеї,
А пани всі мови знають —
Крім своєї, крім своєї

Там зійшлися всі народи:
Москалі, „Хахли“, Поляки,
І живуть вони так дружно —
Як собаки, як собаки.

Там живе племін усяких
Престрашенна мішанина,
І за те той край зоветься —
Русь єдина, Русь єдина...

3 січня 1886.

Друковано: „Варта“, літер. збірник В. Лукича, Стрий
1887, ст. 45; „Червона квітка“, збірка віршів, Львів 1905, стор.
18—20; „Розвага“ (укр. декляматор), Київ 1905, стор. 475—476.

Найдорожча перлина.

Бачив я усякі перли
І коштовні самоцвіти,
Але єсть одна перлина,
Що з усіх найкраща в світі.

Купувать її не можна,
Або нею торгувати ;
Її часто мають бідні,
І частіше ніж багаті.

Ту перлину не дістати
Ні з печер землі, ні з моря :
Тільки той її знаходе,
Хто чутким родивсь до горя.

Одібрать її не зможе
Ніяка злоба несити.
Перла та — сльоза святая,
За нещасний люд пролита.

Київ, 12 січня 1886.

Друковано : „Зоря“, 1886, стор. 257 ; „Зъ поезій В. С—а“,
Київ 1890. стор. 14 ; „Дзвінок“, Львів 1896, ст. 61 ; „Акорди“,
Львів 1903, стор. 178 ; „Досвітні Огни“, Київ 1906, ст. 111.

П і с н я.

Відколи людям Бог послав
На землю пісню-чарівницю,
Неначе промінь засіяв
І освітив земну темницю.

У пісні чоловік знайшов
Утіху від нудьги лихої,

Й на працю веселіш пішов
Під голос пісні чарівної.

Він радісно приняв її,
Як посланицю з кращих мірів;
Надії вилив в її свої
І сам надіям тим повірив.

І всі бажання потайні,
Що в його груди ворушили,
Підняв він з серця глибини
І виспівав у пісні милій.

І горе страдного життя
Сумнії звуки розказали,
І найзапекліші спізнали
Благії сльози спочуття.

1886 р.

Друковано: „Зъ поезій В. С—а“, Київ 1890, стор. 15—16.

До душі.

Не сумуй ти, душе,
Не боли через край,
І поки ти жива
Обновлення шукай.

У свою глибиню
Раз-у-раз придивляйсь
І до гласу свого
Кожен час прислухайсь.

Як що струни там є
І дають тихий глас,
То не вмерла ще ти,
Ще настане твій час.

Розбуди почуття,
Що в тобі може спить,
І жадання життя
Хай у грудях кипить.

А надія тверда
Хай тебе підкріпля,
І в розумне життя
По всяк час направля.

Друковано : „Складка“, Харків 1887, ст. 114.

Ш К О Д а.

Давні Еллини! Як шко́да, що не можете ви встать
І прилинуть на Україну у вишневенький садок.
Я хотів би вам дівчаток українських показать,
Як вони, руками зплівшись, виступають у танок,
Або весело жартують, зачіпають парубків,
Або мило запишавшись одвертають свій видок,
Або искри розсипають із-під чорних вій і брів,
Або поглядом журливим порушають серце в нас.
Розказать про тії дівка я ніколи-б не зумів,
Бо на тее мабу́ть треба стать Гомером на той час.
Шко́да-ж, Греки, що не можна подивитись вам на їх.
Не прийшло́сь би вам здиратись на Олімп і на Парнас
І відшукувать для співів Муз і Грацій там своїх.

1887 р.

Друковано : „Зъ поезій В. С—а“, Київ 1890, ст. 17.

Е л е г і ї.

I.

„Як ви щасливими можете бути й веселими завжди,
Бачивши стільки вкруг вас зовсім нещасних людей?“
Так до щасливих говорять нещасні, а ті одрікають:
„Право на щастє дає і природа сама.
Гляньте на боже створіннє, яку неоднакову долю
Має кожнісінький звір, мають дерева й квітки!
Той звір має що їсти, а другий від голоду пухне;
Дерево инше цвите, друге-ж на скелі засхлò;
Так теж і квітка цвите, коли инші круг неї завяли,
Бо хйба винна вона в смерти тих инших квіток?
Правда, щасливі, в природі і доля й недоля змішалась,
Люде-ж самі на землі єсть тільки частка її;
Та памятайте одно, що природа глуха і бездушна,
Чистії-ж душі людей жити для других хотять.
Той тільки, хто для нещасних зробив скільки міг і не
[менше,
Хай веселить ся, як зна, хай і танцює й співа.

II.

Ті, що нікого не люблять, бо серце глухе в них, холодне,
Кажуть, що буцїм вони хочуть кохати весь світ.
То-то просторі серця! Там кожному знайдець ся місце!
Тільки я в серці таким місця не став би шукать.
Кажуть вони, що працюють для цілого світу відразу.
Де-ж той народ на землі, котрий з них має користь?
Хай тільки кожний обробить своє невеличке поле,
І зацвите вся земля цвітом хорошим, рясним.
Кожний працює нехай хоч для рідного тільки народу, —
І всі народи землі будуть щасливі тоді.

III.

Скільки минуло вже часу, відколи питають ся люде,
Нащо створив ся наш світ, нащо і ми живемо?
Як і від чого все стало, куди на останку ми дійдем? —
Розум нї один людський ще не сказав нам того.
Знання багато, багато за стільки віків ми придбали,
Тільки не знаєм того, що́ нам цікаве найбільш.
Боже! невже чоловік працював цілі тисячі років
Тільки на те, щоб сказати, що він нічого не зна!?

IV.

В ОСЕНИ.

Де ти, блакитнеє небо? Чого ти повило ся в хмари?
Дай мені очі втопить в чистій безодні твоїй,
Дай мені любе сїянне твого променистого сонця,
Дай мені лагідний світ зірок вечірніх твоїх!
Чистеє небо! Високеє пренепорочнеє небо!
На що ти хмуре таке, хмуре як наша земля?
Сумно і тут на землі і нема де спочити душею,
Навіть нема на чому́ очам на хвилю спочити.
О, відслони-ж своє любеє чо́ло, блакитнеє небо,
Сонцем твоїм освіті́, в серце спокою навій.

V.

П'яний заснув серед улиці, вид устроївши в болото,
І — ані гадки: хропé, мов на мягких подушках.
Ще й усміхаєть ся сонний, або починає мурчати:
Видно, приснилось йому дуже веселеє щось.
Чи то не так і поет, оп'янілий від власного щастя,
В самім болоті життя пісню веселу співа?

VI.

Все переспівано, все обговорено дуже докладно,
Все обмальовано так, як тільки можна було;
Геніїв ціла сімя прорекли до людей слово правди,
Щоб научити усіх справжніми бути людьми.

Слухали геніїв люде, та тільки ушима, не серцем,
Мов би ті правди слова сказані не задля їх.
То у клопотах мізерних, то марних словах красномовних
Люде топили свій дух, не дивлючись до гори,
Мов те створінне, що глянуть ніколи не може на небо,
Та цілий вік у багні риєть ся писком своїм.
Щож, умірають вони, і слова і клопоти їх з ними;
Багна нові настають, риють ся другі вже там,
А понад ними сіяє теж саме високеє небо
Слів тих великих мужів, що вже й потліли давно.
1887 р.

Друковано : „Зъ поезій В. С—а“, Київ 1890, ст. 18—21.

На роковини смерти Шевченка.

Умер поет ! І струни голосні
Порвали ся, замовкнули на віки.
Ми стали сиротами і сумні
Ми понесли у серці жаль великий.
І довго плакали... І от тепер
Що року згадуєм сумну пригоду.
Але чи справді вмер він ? Ні — не вмер !
Поет живе в серцях свого народу.

Його душа в святих його словах
Одбила ся акордами сумніми;
Вона живе і в тих благих сльозах,
Що над його піснями пролили ми;
Вона живе, вітає проміж нас
Надією на щасте, на свободу;
Любить народ навчає кожний час —
Поет живе в серцях свого народу !

Поет живе! Ми слухаєм його :
Ми чуем заповіт його священний —
Учити ся, кохати край стражденний,
І не цуратись рідного свого.
І всі ми, скільки є, в душі своїй
Клялись тих дум не зраджувати зроду,
І справдімо ми заповіт святий, —
Поет живе в серцях свого народу!...

25 лютого 1888 р.

Російська серенада.

(Виконується з акомпаніментом балалайки)

Нащо здалась нам культура,
Нащо новії думки?
Є в нас широка російська натура,
Є в нас міцні канчуки.

Нащо здалась нам просвіта,
Нащо ідеї нові?
Тисячу років без них пережито,
Ми-ж іще й досі живі.

Нащо нам дбать, щоб признали
Скрізь у Європі нам честь?
Є в нас міністри, князї, генерали,
Сила начальства в нас єсть.

Ми не рвемось на свободу
Й другим її не дамо,
Бо ще Крилов написав, що народу
Воля — найгірше ярмо.

Що нам Європи змаганне,
Що нам у мудрих книжках?
Наше велике народне призванне —
Благонамѣренний страхъ.

Надруковано: „Правда“, т. XIV, 1888 р., стор. 194; „Чер-
вона квітка“, Львів, 1905, ст. 26—27.

Весняні пісні.

(Посвящаєть ся С. Павленкови).

I.

Веселить ся земля,
Зеленіють поля,
Розвили ся гаї і дуброви;
Соловейко в садку
Тьохка' пісню дзвінку;
Од квіток дух несесть ся чудовий.
А повітре легке
І промінне палке
В серці мрії роєм підіймають;
І мов сила нова
У грудях прибува,
І в душі якісь співи лунають.
Все збудилось від сну,
Зустрічає весну...
І розкішна природа України
У величній красі
Вабить погляди всі,
Наче личко вродливе дівчини.

1888 р.

Надруковано: „Зоря“, 1888. стор. 184; „Зъ поезій В.
С—а“, Київ 1890, стор. 27; „Викъ“, т. I, Київ 1902, стор. 431.

Сергієви Павленкови.

II.

Весна вернулась і з собою
Нову працю принесла.
У поле з плугом, з бороною
Поїхав люд — весна прийшла.
Щасливий той, у кого нива
Своя, не нанята на рік,
Йому і праця заважлива
Не здасться тяжкою во вік.
Він зоре ниву повний віри,
З надією на добрий плід,
Посіє зерно в їй до міри
І заволочить так, як слід.
Природи-ж сили молодії
Йому те зерно проростять,
І за труди його тяжкої
Врожаєм добрим звеселять.
Але тому на світі горе,
У кого й нивоньки нема,
Хто на чужому полі оре,
Бо праця вся його дарма.
Посіє він, та жать не буде,
Або пожне та не собі.
Втішатись будуть інші люде,
А він зістанеться в журбі.
У нас з тобою, пане брате,
Є добра нива — переліг;
Давно пора її зорати
Та й сіять, тільки-б Бог поміг,
Та не дають нам наше поле
Орати й зерном засівать,
І необроблене та голе
Воно ще довго буде ждять.
Поки сівач давно жадану
На йому працю розпічне,
І в нивоньку свою кохану

Посіє зерно добірне.
Не скоро прийдуть ті години;
Тим сумно робить ся мені,
Що дармо йдуть життя хвилини —
Без праці в мимовольнім сні.
Тим сумно знать, що наше ціле
Життє годинонька мала,
І що тимчасом знов без діла
Мине весна, як і прийшла.

Надруковано : „Зоря“, 1888, ст. 184 ; „Досвѣтні Огни“,
Київ 1906, ст. 185—186.

Пісня про віщого Василя *).

„Какъ нынѣ собирается
вѣщій Олегъ“...
Пушкинъ.

Гей нині лаштуєть ся віщій Василь
„Хахлам“ нерозумним помстити,
Їх вірші і прозу за буйний їх стиль
Він буде черкати й палити.
Схопив олівець і в цензуру біжить,
Од гніву засапавсь і страшно харчить.

Уже до цензури дійшов він як раз,
Уже він стоїть біля ґанку,
Аж зирк — і побачив: приніс відкілясь
Нечистий до нього Циганку.
Наш славний Василь у Циганках кохавсь, —
Підбіг він до неї і зразу спитавсь :

*) Ві щ и й Ва си л ь, колишній київський цензор Василь Рафальський, лютий українофоб; Самійло, його секретарь Самойленко; Ромер, цензор, що заступив Рафальського. „С л о в о“ („Кіевское Слово“). „Киянин“ („Кієвлянинъ“), „Заря“ — се все тодішні київські газети.

„Скажи мені, люба Циганко моя,
Чи буду в житті я щасливий?
Чи скоро поляже на мене земля,
Щоб ворог радів обридливий?
Скажи мені правду, не бій ся мене, —
За се тобі буде лобзанне смачне!“

„Циганці не страшно твого олівця,
Твого-ж поцілунку не треба,
Не треба для наших думок видавця,
Нема в нас цензури, крім неба.
Хоч доля людська сховалась у млі,
Та бачу твою на бридкому чолі.

„Так слухай гаразд і гляди, не забудь!
Що-дня тепер маєш ти свято:
І „Слово“ й „Киянин“ до тебе несуть
Хаптурів усяких багато;
Забрав ти жите у небоги „Зарі“,
Завидують інші тобі цензори.

„Боїть ся тебе газетярів сімя
Й письменники всі українські,
Бо звісна поганая вдача твоя —
Поводить ся з їми по свинській.
Нема тобі кари за вчинок бридкий:
Є в тебе незримий хранитель міцний.

„ І твій олівець з магазину Петó
Не зна собі вшину в сваволі:
Черка він усе: не напише ніхто
Ні одного слова по волі.
Черкав би ти й твори жандарма, ченця...
Та приймеш ти смерть від твого олівця“.

Василь осміхнув ся; одначе поблід,
Затряс ся в якійсь лихоманці,
Шурхнув до цензури, забувши, що слід
Копу доручити Циганці.

Прибігши до хати, кликнув писарів,
Узяв олівця і з жалём говорив :

„Прощай же, мій друже ! ти був той струмент,
Що ним я багато нашкодив :
Тобою вкраїнське письменство у мент
Я нищив, на ка́-зна що зводив.
Тепер не тобі вже ті твори черкать
І любим черканнем мій дух звеселять“.

„Візьміть, писарі, олівця ви сього
І зараз його поламайте ;
У яму помийну закиньте його
Та иншого зараз подайте !
Тоді писарі з олівцем відійшли
І зараз нового йому принесли.

Гуляє Василь з товариством своїм,
Черкають нелюбиї твори,
Але з усіма не упоратись їм :
Вони напливають як море.
І віщий Василь ту пору́ пригадав,
Як він відразу́ все письменство черкав.

„А де мій товариш ? — Василь прорече, —
Кули олівець мій подів ся ?
О, як я черкав ним колись гаряче !...
Тепер би мені знадобив ся !“
І відповідь чує : „Звелів єси нам,
І в ямі тепер він гние із сміттям“.

Тоді Василя обхопила журба
І трасця від жалю напала.
„Циганко ! побила-б тебе коцюба,
Як ти мене дурно лякала !
Служив би ще й досі мені олівець...
Піду-ж хоч побачу його попілець“.

І віщий Василь на задвірок біжить,
За ним секретарь його милий,
І бачуть: у ямі в помях лежить
Бідаха олівчик потлілий.
Свиня над ним рохка, ворухить черв'я
І кухарь помії на його злива.

Василь по коліна до ями вступив
І мовив: „Спи, вірний мій брате!
Старий твій хазяїн тебе пережив,
І в час, як я буду вмирати,
То другому вже не тебе передам:
Він инший десь найде на страх ворогам.

„Так ось моя смерть! Ну, від сього-б навряд
Я скорої смерти діждав ся!“...
Тим часом з недобгилків цензорський яд
Гарячим стовпом піднімав ся.
Мов пара отрутна штрикнув його в ніс,
І скрикнув Василь і вхопив його біс.

В світлиці цензурній коновки бряжчать
На тризні сумній Василевій;
Пан Ромер з Самійлом край столу сидять
І цідять із пляшки дешеве.
Вони поминають завзяття свого
І як Українці жахались його.

1888 р.

Надруковано: „Червона квітка“, збірка віршів, Львів 1905,
стор. 21—24.

Дві планети.

Округ сонця шлях широкий
В неоміряних краях, —
Там планета лічить роки,
Оббігаючи той шлях.

Споконвіку і до віку
Ходить колом без кінця;
Шлях без міри, вік без ліку
Їй надано від Творця.

Скрізь на їй дива природи,
Скрізь усе житєм кипить;
Звір тут кожної породи,
А людей і не злічить.

Той бажає світ зажерти
За-для себе одного;
Той працює й хоче вмерти
За-для народу свого.

Той жите своє складає,
Щоб науку збагатить,
Той у темряві конає
І живе, щоб їсти й пить.

І живуть і умірають,
Рвуться все вперед іти;
Прийде час — і доблукають
До останньої мети...

У високости безмірній
Є планета ще одна,
І біжить — товариш вірний —
Округ першої вона.

Бездушна і безводна
Та планета і німа,
І без снігу там холодна
Обгорнула все зима.

Ні людей там, ні рослини,
Ані звірів, ні пташок,
Лиш високі гори з глини,
Та каміння та пісок.

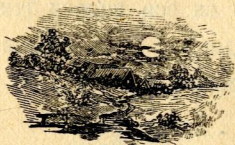
І нема, нема спокою
Для космічного мерця,
Вічно стежкою одною
Йде він колом без кінця.

Так то мертвою марою
Місяць круг землі іде,
І віщує нам собою
Той кінець, що землю жде.

Так усе колись минеть ся,
Все, що вдіє людський дух;
Неодмінним зістаєть ся
Лиш невинний, вічний рух.

1888 р.

Друковано : „Зъ поезій В. С—а“, Київ 1890, стор.
24—26.

Герострат.

Монолог у трьох сценах. Дієть ся в Ефезі в 356 році
до Р. Х. Дієва особа — Герострат.

I.

Як тихо ніч чудове покривало
Розкинула над сонною землею!
Ніде ні гуку; все кругом поснуло,
І тільки зорі високо тремтять,
Розсипавшись по дивній ризі неба,
Та дивлють ся з гори на землю, наче
Очей тих невсипущих міріяди.
О зорі — очи! я при сянні вашім
Не раз блукав самотний у ночі
І вдвох із смутним серцем вів розмову.
Я в вас питав ся, невсипущі очи,
Питав ся сто разів, щоб одповіли
На запитання тяжкої мої,
На котрі наше все знате земнєе
Не мало сили одповіді дати.
І ви так саме лагідним проміннєм
Світили, ви тремтіли в високости,
Чудовні очи, в котрих відбивалась
Одвічна, невмируща, вища думка...
І думка та мені не одкривалась,
І ви дивившись таїну ховали...
О, хто-ж, о що-ж мені промовить слово?
О, земле пишна, тебе питаю!
О, небо, злотов затканий блаките,
До тебе я звертаю ся з питаннєм!
О, все створінне дивнєе, безкрає!
Скажіть мені, на віщо ви безсмертні,
На віщо вам кінця нема й почину, —
Вам, що душі не маєте, ні думки;
А я, між вас розумная істота,
Я мушу вмерти, за хвилину зникнуть;

Я, що можу вас розумом дознати,
Котрий даю вам мення і названня
І розрізняю в вас добро і зло, —
Я мушу вмерти, і той самий час,
Що я ділю на роки, дні й години,
Мене в ніщо поверне... Горе, горе!...
Але-ж душа моя бажає жити,
Але я хочу чути й знать до віку,
Дивитись на отсю красу створіння,
Втішатись радістю правдивих діл,
Боліти й мучитись, неправду зрячи!
І все те довго, довго, віковічно...
Та ні, дарма бажання, — за хвилину
Увірветь ся життя коротка нитка,
І за хвилину вже мене не стане:
Нема очей, що бачити хотіли,
Немає розуму, що знання прагнув,
Немає навіть самого бажання...
Кінець... Ніщо... Ніщо, тай годі. Так!...
Але як так, на що було родитись?
На віщо се жите тоді здало ся?
Коли не вічність, то не все одно —
Хиба, що рік, що десять, що нічого?
О Мойра, Мойра! люта, невблагана!
Замість безсмертя людям ти дала
Даремнеє бажання, а надію
Лишила тим, хто розумом дитина.
О, відбери-ж від мене розум мій,
Дай вірити тому, що бути не може:
Я без сієї віри не можу
Щасливим бути в сім житті злиденним!

II.

Нащо здалось мені моє жите?
Хиба на те, щоб дождити смерти,
Та долю дякувать за кожний день,
Що з ряду довгого віків одвічних

Вона мені зхотіла відступити?...
Але на віщо сей нікчемний жарт?
Хиба не краще так сказати долі:
„Візьми твій дар нікчемний, — осьде він;
Не хочу я твоєї милостині!“
Сказати, — так сказати зміг би я,
Але де сила, щоб оте справдити?
Хиба зробив би я не навпаки,
Коли-б прийшов час страшного сконання,
Хиба-б я не сказав: „О, підожди,
Моя ти смерте, дай іще пожити
Хоч рік один, хоч день, хоча хвилину!“...
Ні, не тому життя свого рішатись,
Хто тільки вічністю задовольнить ся.
О, що-ж робити, щоб і смерть саму
Перемогти і долю одурити?
Невже немає способу такого?
Ні... Кожний умира і ряд віків
Його без жалю забутем покрие...
О, що кажу я? що кажу? Хиба-ж
Усіх покрило забуте собою?
Хиба таких на світі не було,
Що їх імя віки переживає?
О, Ахіллесе! Гекторе! Патрокле!
О, тіни велетнів славетних наших!
О, славнії творці, поети вмерлі!
Немає вас, а слава ваших діл
Пережива людськії покоління
І ймення ваші в пам'яті людей
Зістануть ся на віки незатерті.
А будуть завш поверх усіх імен.
Так масло чистеє в воді не тоне,
Хоча-б налив на його ціле море:
Воно спливе на-верх так само чисте;
Так сонця ясного не скривють хмари,
Нехай зберуть ся скрізь на цілім небі:
Розійдуть ся вони, — і знов, як перше,
Воно засяє світлом променистим.

О, велетні-герої! вас згадавши,
Я душу смутною своєю розважив.
Так, значить, можна смерть перехитрити,
І хоч не жити справді на землі,
Та все-ж себе частину тут покинуть
І частку ту, ім'я, зробить безсмертним.
Нехай же приклад ваших славних діл
Навчить мене й моє ім'я прославить,
Щоб, переживши самого себе,
Зістав ся я на віки в згадці люду.
О, я зроблю велике щось таке,
Що буде більше над діла героїв,
І піднесуть високо всі віки
Над всі імена ім'я Герострата!...

III.

Ні, не мені творить діла славетні
І не мені прославити себе...
Чи єсть нещасте більше, як бажати
Вчинити щось велике й не змогти
Найменшого вчинити діла навіть?!
Недавно ще я думав, що зможу
Великим ділом здивувати землю,
І вже тепер напевно я дізнавсь,
Що я не зможу вдіяти нічого,
Що вдав ся я невдатний ні до чого.
Був час — я думав, що військова слава
У бої з ворогом мене покриє.
І що-ж? — У першій бійці з ворогами
Я втік, перелякав ся смерті: так
Нікчемний раб од батого тікає.
Я побояв ся, що сконаю нагло,
Не вдіявши великого заміру,
І невимовний жах поніс мене
Від бою страшного геть-геть далеко,
І вже не скоро я опам'ятав ся.

Я кляв себе, я з себе глузував.
Я сам себе соромив ся, та діла
Не можна вже було вернути. Потім
Я думав ще поезії віддатись;
Але з моєї першої поеми
Усі сміялись тільки: скоро й сам
Побачив я, що я й на те не вдатний.
За все друге я навіть і не брав ся:
Я знав кінець, іще й не починавши...
І от тепер до першого страху
Перед нікчемністю й небутем вічним
Ще долучила ся жадова помсти.
Кому — не знаю: не богам Олимпа,
Бо їм не вірю я; не другим людям,
Бо знаю я, що не повинні люде; —
Але жадова невгамовна помсти
За власную нікчемність, як огонь
Пече мене і не дає спокою.
А перше жадання діл великих
Не згасло теж і груди розпалює...
О, що-ж зроблю я? що зроблю тепер
Я, що нічого не можу зробити?
Чи я зтерплю, щоб вічність тим досталась,
Хто навіть і не думає про неї,
Хто може й се жите вважає довгим?
Ха! ха!... тим навіть, хто не жив ніколи,
Дістанеть ся хвала людська на віки.
Безсмертні, бач! Кронїон! Гера! Феб!
І Артеміда! — всі вони безсмертні,
Хоч не були зовсім, а Герострат,
Котрий не важить їх усіх ні за що,
Той — ефемерная істота. Навіть
Сей храм, сей свідок заблуду людського,
Бездушная будова, що звели
Такі-ж, як я, створіння ефемерні,
І той переживе віків багато,
Стоятиме й тоді, коли мої

Кістки потліють і ім'я погине...
О, страшно як! мішасть ся мій розум...
Невже нічого я?...

Знайшов! знайшов!

Не ділом хвальним я себе прославлю:
Нехай страшне, нечуване злочинство
Ім'я моє вікам перенесе;
Нехай усяк, здригнувши ся від жаху,
Страшне ім'я промовить: Герострат!
Нехай діди, розказуючи внукам
Про вчинок мій, їм скажуть: се зробив
Безумець Герострат...

Але до діла!

Сей храм, що будував ся стільки років,
На котрий стільки сил зложили люде,
І часу стратили, і скарбів всяких,
Котрий стоїть окрасою землі
І славою безсмертною богині,
Сей пишний храм, сю святощ для народів
Зруйную зараз я в одну годину.
Всі сплять кругом. Ніхто не перешкодить
Я зараз же...

(Біжить до храму і висікає вогонь).

Огонь, ось хто допоможе
Мені моє вчинити діло. Ну-ж,
Пали мерщій сю гордую будівлю;
Нехай вона скалками розлетить ся
Й розсиплеть ся. Руїною страшною
Своє ім'я спасу я від руїни.

(Підпалює храм).

Готове вже. Тепер ніхто не зможе
Мого страшного діла зупинити.
Горить! горить! О, як заготовіло!
Ха! ха! ха! ха! Безсмертна Артемідо!
Рятуй свій храм. Чого-ж ти не рятуєш?
Адже безсмертна ти, адже могуча,

А Герострат — нікчемнеє створеннє.
Ха! ха!... як легко я твою величність
Нікчемністю своєю переміг!
Ага! шкварчить! ха! ха! ха! ха! Нехай!
Нехай ще краще розгорить ся. Потім,
Коли тут камня цілого не стане,
Піду я й обявлю своє імя.
Ха! ха! ха! чому ранійш не знав я,
Що легко так безсмертним можна стати?
Тепер безсилий час мого імя
Не зможе зтерти з пам'яті людської,
І скрізь, де знатимуть діла героїв,
Згадають теж безумця Герострата.

(У храмі починаєть ся галас і біганина. Гасять огонь).

Що, гасите? ні, пізно, пізно вже:
Не загасити вам моєї слави!
Вона безсмертна! чуєте? — безсмертна!!...

1888 р. 9 липня.

Друковано: „Зъ поезій В. С—а“, Київ, 1890, стор. 3—11;
„Вікь“, т. I, Київ, 1902, стор. 416—422; окремо в бібліотечі
„Світова поезія“, Львів, 1895.

Непевність.

Як би знати, що треба жить
І сподіватись і бажати,
То жив би так, щоб кожную мить
Для ціли одної віддати,
Щоб і хвилини не згубить, —
Як би знаття, що треба жить!

Як би знаття, що все дарма,
Що в руху вічному створіння

Мети ніякої нема, —
На віщо радощі й боління,
На віщо нам і жизнь сама, —
Як би знаття, що все дарма!

1888 р.

Друковано: „Зоря“, 1890, ст. 25; „Зб̄ поезій В. С-а“, Київ, 1890, стор. 30; „Викъ“, т. I, Київ, 1902, стор. 428; „Акорди“, Львів, 1903, ст. 177; „Розвага“, Київ, 1905, ст. 213.

С о б а к и.

„Сь означеннаго числа вступаєть въ силу постановленіє думи. Всѣ собаки безъ намордника будуть признаваєми бродячими и подлежатъ уничтоженію“.

З київських газет.

Що за славний день сьогодні,
Що за радість для народу, —
У собак кумових міських
Вже відібрано свободу.

А котра й на волі ходить,
То намордник має кожна.
Так що може тільки гавкати,
А кусатись їй не можна.

Тим то я такий веселий
І без палиці хожая,
Бо мої литки й одежа
Будуть цілі, добре знаю.

Але що се? Милий Боже!
Йде Новицький тротуаром,
А там далі суне Ромер...
Лихо! згину я задаром!

Без намордників чвалають,
І до мене. Я з дороги,
„Отченаш“ читаю нишком
Та мершій од їх у ноги!

Як одбіг од їх далеко,
Став тоді я міркувати:
Як то шкода, що не можна
Постановам віри няти!

Пишуть, пишуть постанови,
Певно є для них і книга,
А далеко безпечніше,
Як людина швидко біга!

1888 р.

Друковано: „Правда“, XIV, т. I, 1888, стор. 121—122;
„Червона квітка“, збірка віршів, Львів, 1905, ст. 25—26.

В е с е л к а.

Гарна, розцвітлена пишно веселка пів неба підперла,
В воду прозору річки спустивши кінці кольористі.
Люба веселко! яка ти хороша! — ти символ надії,
Гляну на тебе і згадую давню першу веселку,
Котру поставив Господь, як сказав, що не буде потопу.
Люба веселочко! будь ти й мені за ознаку надії,
Що не потоне народ наш без сліду в народностях інших,
Що до скарбниці довічного поступу інших народів
Він хоч убогую лепту вдовиці успіє вложити.

Гарна веселка стоїть, стоїть і потроху зникає,
Ось і зовсім вона зникла, лиш хмара в тім місці синіє,
В серці-ж надія не хоче загинуть і житиме вічно,
Бо та надія свята, бо тая надія безсмертна.

Надруковано: „Зерна“, Чернівці, 1888 ст. 42.

Привіт Буковині.

Привіт тобі, зелена Буковино,
Твоїм хорощим горам і гаєм;
Твоїм одважним, дорогим синам!
Привіт тобі, вродливая країно!

Привіт тобі! Нехай твоїм хатам
Засяє сонце; щасная година
Нехай окрие їх, і в вік єдина
Лиш істина нехай панує там.

Нехай в борні за поступ, за свободу
Любов твоїх синів тебе веде,
Вона зламає всяку перешкоду.

І світло те, що блима де-не-де,
Освітить правий шлях того народу,
А темрява на віки пропаде.

Надруковано : „Зерна“, Чернівці, 1888, ст. 3.

Патріота Іван.

Що за славний патріота
Наш Іван, як би хто знав!
Тільки що розявить рота,
Про народ уже й почав;
А казати промову стане,
То й не жди, щоб був кінець.

Патріоте наш Іване!

Ти, їй Богу, молодець!

В його дух зовсім народний:
Не пізнійш, як за сім рік
Стане він (хоч благородний)
Говорити як мужик;

Ще й книжки писати стане

Про народ наш Іванець.

Патріоте наш Іване !

Ти, їй-Богу, молодець !

Він читав книжок багато,

Зможе дещо й цітувать ;

В голові його напхато

Стільки, що й не розібрать.

Стріне трудність — тільки гляне,

Вже й знайшов їй рішенець.

Патріоте наш Іване !

Ти, їй-Богу, молодець !

Убрання на ньому гарне.

Він естетик. Ні одно

Слово з уст його вульгарне

Не злітало вже давно.

А на балї... Серце вяне,

Як він піде у танець.

Патріоте наш Іване !

Ти, їй-Богу, молодець !

Працю він шанує дуже.

„В праці все, мовляв, лежить“.

Тих, хто батьківщині служе,

Радий скрізь він похвалить.

Він і сам колись пристане

До роботи... в гаманець.

Патріоте наш Іване !

Ти, їй-Богу, молодець !

1888 р.

Друковано : „Зъ поезій В. С—а“, Київ, 1890, ст. 39—40 ;
„Викъ“, т. I, Київ, 1902, ст. 438 ; „Досвітни Огни“, Київ, 1906,
ст. 371—372.

* * *

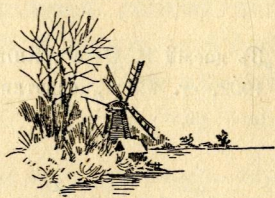
Її в дорогу виражали
Сестриці, подруги й брати;
Всього найкращого бажали,
Скоріш вернути ся казали
З не дуже довгої путі.

І не було плачу й ридання,
Коли сказали: „Ну, — пора!“
На віщо? швидко час стрівання,
Прибуде знову їх кохання,
Знов буде — подруга й сестра.

Один там був: у його груди
Плачем сповняли ся тяжким,
І думав він: „Вона прибуде,
Але мені нічим не буде,
Як не була раніш нічим“.

Та він не плакав, хоч блищала
Сльоза невдержана з-під вій,
Бо... чим вона для його стала,
Вона зовсім того не знала,
А він не смів сказати їй.

Друковано: „Зъ поезій В. С—а“. Київ, 1890, ст. 31; „Викъ“,
т. I, Київ, 1902, ст. 430.

Пригода.

Я над берегом пишним Дніпрівим
Під кущами самотний сидів,
І в моїм гаманці шагреновим
Було цілих п'ятнадцять рублів.

Я сидів і дивився на воду
І про речі поважні гадав,
Про призначення людського роду,
Про значіння моральних об'яв.

Я казав: „Безперечно, людина
Є вінець для створіння всього;
О, яка чудова картина
Його розум, моральність його!“

І я став на сю тему гадати,
І не міг я втриматись од сліз,
І щоб хустку до носа дістати,
Я в кишеню рукою поліз.

Але... гвалт! де-ж гаман мій подівся?!
І я слюзи ще дужче пустив,
Головою на руки схилив ся
І засмучений так говорив:

Хоч людина *chef d'oeuvre* у природи,
А злодюга — створіння вінець,
Але... нащо-ж робить такі шкоди,
І на віщо тягти гаманець?!“...

1888 р.

Друковано: „Зъ поезій В. С—а“, Київ, 1890, стор. 37—38;
„Викъ“, т. I, Київ, 1902, ст. 438; „Розвага“, Київ, 1905, ст. 500;
„Досвітні Огни“, Київ, 1906, ст. 399.

П Т А Ш К И.

(З Беранже).

Зима. Сумнійшають хатини;
Поля замерли в тихім сні;
Пташки в далекій країні
Несуть кохання і пісні.
Та де-б вони гніздо не звїли,
Все будуть край наш памятать:
Пташки, що в вирій одлетїли,
З весною знову прилетять.

Їх виганяє доля з хати.
І нам сумнійш стає, нїж їм:
Тепер нїхто нас утїшати
Не буде співом чарівним.
Летїть же ви в країні милї
Щасливим людям щебетать!
Пташки, що в вирій одлетїли,
З весною знову прилетять.

Немов пташки до гнїзд прикуті,
Ми заздримо легким пташкам.
Негодонька, морози люті
З півночи йдуть на горе нам.
О, чом же ми не маєм сили
Летїти, зиму переждать?...
Пташки, що в вирій одлетїли,
З весною знову прилетять.

Вони нас бідних ізгадають,
І тільки вернеть ся тепло,
Старого дуба відшукають,
Де їх гніздо торїк було.
Щоб знали ниви почорнїлі,
Що прийдуть днї щасливі впять,

Щоб знали ниви почорнілі,
Що прийдуть дні щасливі впять,
Пташки, що в вирій одлетіли,
З весною знову прилетять.

Друковано : „Зоря“, 1888, стор. 152 ; „Зъ поезій В. С—а“,
Київ, 1890, стор. 32—33 ; „Досвітни Огни“, Київ, 1906, стор.
189—190.

У сумний час...

Як часто в час сумний, коли душа зболіла
В давнину думкою літа,
Вбачаєть ся мені стражденна постать мила —
То постать любая Христа.

Ось, бачу, висить той, хто душу 'ддав за брата,
Хто в серці мав одну любов,
Осміянный всіма, замучений від ката,
І з ран біжить святая кров.

А ті, що він навчав, і котрі ним спасались,
Ті вірні всі ученики
У найлютіший час од страху поховались,
Або стоять оддалеки.

І з реготом народ перед хрестом гукає
(Ще мало муки ворогам!) :
„Так ось він — той пророк, що всіх було спасає ?
А ну тепер спаси ся сам!“ ...

І знов я згадую тебе, Вкраїно-Мати,
Твою біду, твій вид сумний ;
Округ хреста твого, мій краю розіпятий,
Я чую регіт навісний...

1888 р.

Друковано : „Правда“, 1889, т. III, стор. 57.

З о р і.

Давно колись, малим хлопцям,
Бувало, дивлячись на зорі,
Я часто, часто прагнув сам
Між їх поринути в просторі.

Я думав: Там щасливий край,
Там невідомі наші болі,
Туди летить у тихий рай
Душа намучена долі.

Там щастє вічне буде тим,
Кому втішатись тут не змога;
Там вічно янголам святим
Одеритий вид таємний Бога.

Так думав я давно колись,
Так зорі тішили дитину,
Тепер же мрії розійшлись,
І бачу другу я картину.

Я бачу в зорях тих ясних
Великі сонця незчисленні,
І на планетах округ них
Істоти нудять ся стражденні.

Такі-ж їх душі як у нас,
Так само прагнуть щастя й знання,
І плачуть на вжитий час
За невдоволені бажання.

І бють ся й гинуть у борні,
І зневажають бідних дуки...
І там веселії пісні
Втонули в диких криках муки.

І скільки їх, з країв біди
Рвучись у рай з плачем гарячим,
Свої надії шлють туди,
Де ми горюємо та плачем!

1889 р. січень.

Друковано: „Зоря“, 1890, стор. 4; „Зъ поезій В. С—а“,
Київ 1890, стор. 22—23.

Патріоти.

Два хлопці укупі стояли,
А третій дививсь оддалі,
Як ті гаряче розмовляли
Про долю своєї землі.

Один у широкій промові
Народні права боронив;
Він докази всі наукові
По пунктах як слід розложив.

Народню окремність натури
І склад особливий думок,
І давність своєї культури,
Довів він усе те з книжок.

А другий про теє доводив,
Як дійде народ своїх прав,
І в поступі інших народів
Він місце йому показав.

Так двоє вели язиками
Роботу для краю свого,
Гукали й махали руками,
Де річ вимагала того.

А третій не мовив нічого ;
Він мовити красно не міг,
Але за дія діла святого
І жив він і в землю-б поліг.

Ті двоє з балачки втомившись,
Веселі собі розійшлись,
А третій стояв зажурившись,
І наче дивив ся кудись.

Але він не тую картину
Вбачав, що круг його була :
Він бачив душею Вкраїну
І все, що вона добула.

Вбачались йому патріоти
Із купою слів голосних,
А поруч мільйони голоти,
І темність і вбожество їх.

Марець 1889.

Вже годі плакати!...

Вже годі плакати ! Нехай із уст смутних
Не йде в нас слово безнадії,
Нехай душа болить і мліє з мук страшних,
Сльоза-ж не скотить ся на вії !

Святиня та сльоза... Її не будем лить
На очах тих, що нас катують.
Вони-б ще збільшили той біль, що в нас болить, —
А з наших сліз вони глузують.

Не будемо давать ми виразу чуттям,
Що так з душі на волю рвуть ся.
Нехай задавлені вони зміцнять ся там
І в праву ненавість складуть ся.

Огида до неправд, насильства, кривди й зла
Огнем у грудях заіскрить ся,
І мова, що в катів під вершлягóm була,
Міцною зробить ся як криця.

Не очі повні сліз тоді покажем ми,
Не пісню зложимо журливу.
Ні!... Гордо станем ми перед всіма людьми
З грозою праведного гніву.

Кохання істини на шлях нас наведе,
Натхнення дасть і сили слову,
І наш гарячий ямб грімницею впаде
На кривди гідкую будову.

29 квітня 1889 р.

Так смійте ся!...

I.

О, де набрати слів? де виразів найти
Для мук, що душу всю шматують,
Коли я подивлюсь, як лютиї кати
У нашій хаті бенкетують?
Що-дня те бачити! І очі ще мої
Не вийшли разом із слезами?
І не згоріли ще від сорому в огні
Уста, закуті кайданами?
Який же сором нам! Так смійте ся-ж із нас
Ви, горді волею народи:
Се перед вами ті, що в божевільний час
Сами відкинулись свободи.
Так, смійте ся тепер! Але вже близько дні;
Що оживе наш люд забутий,
І ті, що слухають од нас самі пісні,
Почують голос ще нечутий.

І правди світ ясний, якого не було,
Здивована земля побачить,
І світом тим новім гнобителям за зло
Народ великий наш оддячить.

1889 р.

Друковано: „Правда“, 1889, т. III, ст. 128; „Червона
квітка“, Львів, 1905, ст. 4—5.

Не будемо ми йти...

Не будемо ми йти на ворога свого,
Щоб з ним кривавим боєм битись.
Ми знаєм не на те про варварство його,
Щоб дикости від його вчитись.

Хай ніж і кайдани зістануть ся тому,
Хто иншого не має права;
Для нас же, щоб розбить страшну свою тюрму,
Дісталась праця не крівава.

Ненàвидим ми зло, проти його стоять
По всякий час душа готова;
Але на згин йому не будемо вживать
Ми зброї иншої — пріч слова.

Ми тим побєм його, що чесні почуття
У всі серця вкладати будем,
Що скрізь понесемó правдивее знаття
І в головах думки розбудим.

І прийде час, коли між усіма людьми
Ідею любо привітають.

Нехай тоді встають усі раби пітьми —
Вони її не подолають.

1 мая 1889 р.

Весняна елегія.

Ще раз весна,
Все таж ясна
І пишна знов до нас прийшла,
І сонце світ
Нам шле в привіт, —
Природа знову ожила !...
В порі такій
В душі моїй
Якесь чудне життя встає :
Таким чуттям
Імя не дам,
Не розберу я, що в них є.
Тут море дум,
Утіха й сум
І наче жаль стає чогось...
Чого-ж таке
Чуття тяжке
Мені до втіхи додалось ?...

* * *

О знаю я,
Чого моя
Душа смуткує і болить.
Яка печаль
І що за жаль
Їй радість хоче затруїть...
Того вона
Болить, що зна
Непевність радощів своїх,
Що час мине
І поглине
Самую змогу бачить їх.

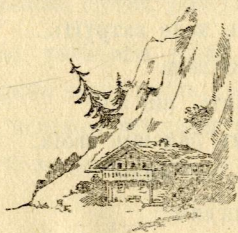
В природі-ж сій,
По вік живій,
Вона бажала-б вічно жить,
В красі її
Чуття свої
Хотіла-б вічно веселить.

* * *

Коли я вмру,
То в ту пору
Природі я себе віддам,
І тіло все
Перенесе
Вона у свій величний храм.
Ніщо нідé
Не пропадé :
Як їй, мені кінця нема ;
В її красу
Я все внесу,
Що надала вона сама.
Без перепон
Її закон
До-віку буду я сповнять, —
Та я смутний,
Що в добі тій
Я вже не буду істнувать.

3 мая 1889 р.

Друковано : „Правда“, Львів, 1890. ст. 49—50 ; „Зъ поезій
В. С—а“, Київ 1890, ст. 28—29.

Поетови.

Годі тобі малювати Дніпро, нарікати на долю,
Та про ті очи співають, що ти й не бачив нігде.
Краще людину змалюй, зазирни їй у душу душею,
Радість і смуток її в слові твоїм покажи.

1889 р.

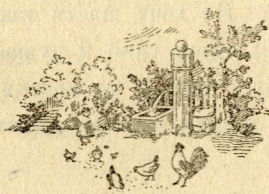
Друковано : „Зъ поезій В. С—а“, Київ 1890, ст. 21.

Сфер небесних музика.

Сфер небесних музика повинна густо пречудовно, —
Тільки на лихо її слухати може не всяк.
Той, хто вітає душею в далеких краях між-планетних,
Чує величній акорд. Хай же він слуха його!
Ми-ж, що живем на планеті, повинні ми слухати вічно
Той діссонанс, що дає цар всіх істот — чоловік.

1889 р.

ПОКИ ДУШЕЮ.

Поки душею я не втонув іще
В Нірвану й тіло ще не розпало ся,
Я міжу ще тебе, Вкраїно,
Серцем кохати й тобі служити.

Я ще твоєю втіхою тішу ся,
Я ще твоєю мукою страждаю,
Я міжу ще в гарячих мріях
Благословляти тебе на щастє.

Але чому я цілої вічності
Не маю віком, смерти не знаючи —
Я вічність би віддав для тебе,
Рідний і вічно коханий краю.

Єсть вічність, кажуть, душі безсмертні
Вмирать не можуть, ні руйнувати ся,
Але по смерті мусять жити,
Можуть дізнати блаженство райське.

Яке-ж блаженство, краю коханий мій,
Твоїм без тебе дітям зістало ся?

Чи може бути той щасливим,
Хто вже не бачить тебе й не чує?

І хто не може правду довічну,
Котру на небі прямо вбачає він,
Справдити на землі коханій,
Ні допомогти їй не може словом?

Ні... Ні! Не хочу щастя такого я!
Нехай із тілом гине й душа моя,
Коли тебе я не можиму
Серцем кохати й тобі служити.

Ользі Е—ій...

Сумуєш ти! Я теж сумую
І розумію я твій сум:
Я бачу душу молодую
З тривожним роем чистих дум.

Я знаю що то єсть бажання,
Котрих надія не згріва;
Я знаю те тяжке змагання,
Що в грудях марно зотліва.

Я знаю пориви гарячі.
І любі мрії днів ясних;
Мені відомі й тайні плачі,
Що йдуть покутою за них.

Я знаю, як у безнадії
Холоне серце молоде.
І гаснуть очі молодії,
І вяне личенько бліде.

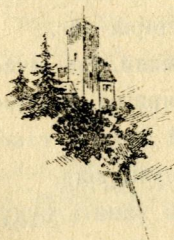

П о с т у п.

(З ямбів Barbier)

На віщо придались, мій Боже, всі картини,
Що нам історія дає,
І досвід той тяжкий, що вічно для людини
З сумних пригод її встає?
Коли розпуста й зло так само будуть жити,
Як і в минулїї віки,
Коли за всі часи чинити будуть діти
Все те, що діяли батьки?

Нещасні, навісні, ми голови квітчали
І світ дивуючи радів,
Як ми в той літній день одразу всі співали
Свободі в честь величній спів.
Ми славили гуртом, у запалі святому,
Її, як злото чистий вид;
Не знали ми тоді, що буде нам потому
З тії богині стільки бід!
Ми сподівали ся небесного спокою,
Нам снила ся ясна блакить,
А хмари сходились у нас над головою,
Щоб наше свято замутило.
І от тепер ми знов, як за часів неслави.
Розпусту бачили гидку,
Мерзене зрадництво, кривавії забави
І дику ю жагу скотську.
І знову бачимо, що й предки наші зріли,
Як кровю плинули річки,
Як у ночі нераз нещасні неньки мліли,
Як сипались од куль шибкі,
Як з помсти дикої царя вбивали люде
І били ся в боях страшних, —
Палкий багнет жінкам проходив наскрізь груди,
Колов дітей на лоні їх!
І лютої доби злочинства всі колишні
За наших повстають годин,
І вже непевні ми, що світ в ході одвічній
Вперед пройшов хоч крок один!

Сонети.

I.

Я не Петрарка — ти-ж нова Ляура.
Ти може краща, ніж вона була,
Ти грації сама ще додала
До чарів, що дала тобі натура.

Куди-б ти тільки в хату не ввійшла,
Зникає всім із чола тїнь похмура,
Яснішає душа смутна й понура,
Йде геть журба, що душу облягла.

Так сонце після хмарної години
Коли на землю кине промінь свій, —
Радіють люде й звірі, а рослини

З'являють ся в барвистості новій.
Мое ти сонце! Як і в сі хвилини,
Світи повік мені в путі моїй.

II.

Коли-б твоєї вроди не хвалила
Моя невдатна Муза, то з того
Для образу чудовного твого
Моя недбалість слави-б не зменшила.

Нехай би навіть людськість оніміла
І слова не могла сказать свого,
Твого імя доволі одного,
Що-б зараз же тебе пізнав люд! Мила

І гарна ти, що й кращої нема,
І між людьми ласкавіша всіма.
Нехай же буду я твоїм поетом:

Я з музою, зберем ми сили всі
І впевним люд ми лагідним сонетом,
Що вмієм віддавати честь красі!

СВЯТИЙ ВЕЧІР.

Свято веселее нас привітало,
Свято найбільш укохане в народі,
Будьмо-ж веселі, журити ся годі,
На бік лихее, кого що спіткало, —

В Святий вечір.

Будьмо веселі, всі клопоти киньмо,
Хто ма коханне, втішаймось коханням,
Даймо в нас волю всім добрим бажанням,
І без злоби проти в'орогів стріньмо —

Святий вечір.

Стріньмо, як дітям народу годить ся:
Серцем отвертим і чулості повним;
І цілий край свій любовю ми сповним
І в злих серцях та любов заіскрить ся —

В Святий вечір.

Хто з нас був добрий, добріший ще буде,
Хто неприязний, щоб добрости вчив ся;
Не забуваймо: в сей день народив ся
Той, хто кохання приніс на всі люди —

В Святий вечір.

Нумо-ж, зберімось у купу тісніше,
Кожна родина, як звичай навчає,
А в кого зовсім родини немає,
Друга хай знайде, а смутком не дише —

В Святий вечір.

Тільки такий недошкребок культури,
Що до народа кохання не має,
Що його звичаї всі зневажає,
Той нехай буде смутний і похмурий —

В Святий вечір.

Київ д. 24 грудня 1889 р.

Друковано: „Правда“, Львів 1890, т. II, 54—55.

26 Лютого.

Є в році день один — його святкуєм ми,
Зібравши ся в братерські кола,
Щоб промінь ще додати у лютий час шістьми
Поетови до ореола.
І скрізь, де ще живуть України сини,
Незраднії народу діти,
Те свято справити зіходять ся вони,
Щоб разом плакати й радіти.
І смуток свій несуть за скривджених людей,
І віру в кращий час приносять,
І з стогоном тяжким з намучених грудей
У Бога правих правди просять.
І пісня голосна, як наш народ смутна
Гуде в мелодії чудовній:
У тонах жалібних розказує вона
Про наші болі невимовні.
А там промова знов у пишній похвалі
Тараса гучно прославляє;
І чуєть ся тоді, що знов він на землі
І тихим словом промовляє:
„Мені однаково, що бучно так мені
Ви спомин правите що року:
Мені однаково, що в честь мою пісні
Складаєте в хвалу високу;
Однаковісінько було-б мені й тоді,
Як би були мене й забули, —
Але я радий тим, що й у такій біді
Ви ще душею не поснули.
Я радий тим, що в вас любов пережила
Часи страшної безнадії;
Нехай же буде й вам за те моя хвала,
Що в вас живі чуття святії.
О, бережить її, ту чистую любов
До обездоленого люду!

Я за для його жив і кайдани знайшов,
Його й на небі не забуду.
Любіть же ви його, працюйте, бороніть
Від темряви, що душу вяже.
Довічна любов — то мій вам заповіт,
А та любов вам шлях покаже“.

28 січня 1890.

Друковано : „Правда“, 1890, т. II, стор. 129—130

О Р Е Л.

Широким пом'ахом крил дужих своїх
Високо підніс ся орел сизокрилий,
Все вище та вище до хмар золотих.
Та й хмари високі його не спинили.

Злетів він над хмари й гукнув відтіля :
„Гей, хто ще зо мною ? до сонця полинем !“
Та поклик могутній хоч чула земля, —
Ніхто не озвав ся за криком орлиним.

А сам він ще вище тоді полетів,
Аж поки зовсім од землі заховав ся ;
Він дихав повітром надхмарних країв,
На сонце дивив ся і в світлі купав ся.

І рвав ся все вище, але вже не міг :
Не стало ні сили, ні крилам підпори.
І смуток великий орел переміг,
І тихо спустивсь на високій гори.

Тоді зрозумів він, що син він землі,
Що буде на віки до неї прикутий ;
Але його небо манило здалі,
І вічно про його не міг він забути.

І в час, як нудьга обгортала його,
Як гидко ставало на землю дивитись,
Літав він за хмари до сонця свого,
Щоб ясним проміннем на волі напитись.

А втомлений — знову на землю сїдав,
На гору високу край темної кручі,
І другим створінням земним повідав
Про небо, про сонце, про зорі блискучі.

29 марта, 1890.

Друковано : „Зоря“, 1890, стор. 150 ; „Дзвінок“, Львів, 1899, ст. 32 ; „Викъ“, т. I, Київ 1902, стор. 423 ; „Хвиля за хвилею“ (альманах), Чернігів 1900, ст. 2—3 ; „Розвага“ (укр. декляматор), Київ, 1905, ст. 172—173 ; у другім виданню з 1906 р. ст. 194 ; „Досвітні огни“, Київ, 1906, ст. 56—57.

3 Байрона.

Мій дух, як ніч. О, грай скоріш :
Я ще вчуваю арфи глас.
Нехай воркує жалібніш,
І тішить слух в останній час.
Як ще надія в серці спить,
Її розбудить любий спів,
Як є слеза — вона збіжить
Поки мій мозок не згорів.
Але суворо й смутно грай,
Додай жалю в свій перший звук.
Молю тебе, заплакати дай,
Бо розпадеться серце з мук.
Воно в собі терпить давно,
Вже в йому в-щерть тяжких образ ;
Як не поможе спів, воно
Від мук страшних порветься враз.

Друковано : „Зоря“, 1890, ст. 371.

Невже для нас.

Невже для нас одних минають дурно роки.

Як перейшли вже сотні літ?

Невже не кинем ми й тепер свій сон глибокий.

Коли вже всі вітають світ?

Коли добро життя спізнали й полюбили

Найменші людности землі,

Коли вже всі, хто міг, на працю поспішили

Робити на своїй рілі?

А ми ще все спимо і міцно так нам спить ся...

Чи шкода нам себе будить?

Чи досить нам того, як часом нам присниться,

Що в нас іще життє тремтить?

Чи як гукнем крізь сон, що ми ще не померли,

То тим себе ми спасемо?

Чи може нам тепер, як нас кругом обдерли,

Спасінне зявить ся само?

Нещасний краю мій! Ти як мала дитина,

Що, сівши в човен без весла,

Дрімас без страху: аж ось пройшла хвилина,

І хвиля човен понесла.

І він пливе, пливе! веселим росм мрії

Перед дитиною блищать, —

А нижче ждуть її пороги кам'яні,

Що в шмаття човен потрощать.

21 вересня 1890 р.

Друковано: „Правда“, 1890, т. III, ст 202—203

Возсоединенний Галичанин.

(Промова).

Поважний зборе! хочу я
Вам розказать душі для втіх.
Які Галичина моя
Зробила в русскости успіхи.
Я дуже-б легко вам довів,
Що ви тепер як Бог для неї.
Ах дайте, дайте сто рублів
Слузі всерусскої ідеї!

Наш Галич прагне вже давно
До матінки прийти в обійми.
Він зна, що захід — то багно,
І він освіту східну прийме.
То певно так. Без зайвих слів —
У вас учені — Прометей.
Ах дайте, дайте сто рублів
Слузі всерусскої ідеї!

Письменство ваше — то для ран
Бальзам духовний. Всяк те знає.
Як жаль, що з твёрдих Галичан
Ніхто нічого не читає!
Але пошліть їм з пять томів
Хераскової епопеї *)...
Ах дайте, дайте сто рублів
Слузі всерусскої ідеї!

Хоча тепер в краю моїм
Ще всі Русинами лишились,
Але вже стидно їм самим,
Що не в Москві вони родились.

*) Поет московський Херасков написав твір „Россіяда“, в котрій прославляє лютого царя Івана Грізного великим царем.

Повірте, що вони батьків
Соромлять ся з біди тієї.
Ах, дайте, дайте сто рублів
Слузі всерусскої ідеї!

У нас ще мова рідна є,
Але я вияснив докладно
Перекона́нне те своє,
Що в їй двох слів не скажеш складно,
Що то єсть мова пастухів.
А не суспільности всієї...
Ах, дайте, дайте сто рублів
Слузі всерусскої ідеї!

У нас Шевченко єсть, я чув.
Але про його вже ні слова,
Який би гарний він не був,
Не більший він од Хомякова;
Хоч я того й не зрозумів,
Дарма: voluntas fiat Dei!
Ах, дайте, дайте сто рублів
Слузі всерусскої ідеї!

Над нашим краєм за наш край
Ми помстимось, ви так і знайте.
Хоч против нас усі, — нехай,
Нехай працюють, не вважайте.
Ось я до вас себе привів,
Другі-ж усі. — то все пігмеї!
Ах, дайте, дайте сто рублів
Слузі всерусскої ідеї!!

26 лютого. 1890.

Друковано: „Правда“, т. III, 1890, ст. 205; „Руслан“,
ст. 203, річник VIII, ст. 3.

Ідеальний публіцист.

Він пише сміливо, не боячись нікого —

Слабого

Усе, що вказує йому його натура

Й цензура.

Він може написати філіппіку завзяту

За плату;

Він скаже, що згола порядки всі лихії —

Чужії,

Що стогне весь народ, тяжким забитий горем —

За морем.

Він біди згадує країв усіх нещасних

Крім власних.

Він пише, як зробить, щоб став багатшим кожний

Вельможний.

Він хоче, щоб народ із малку міг навчатись —

Вклонятись.

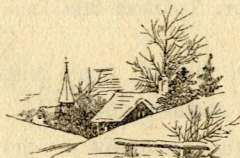
Він прагне, щоб і пан придбав потрібні знання —

Здирання.

Не вміє він брехати і дурно гроші дерти

По смерті.

Надруковано: „Зоря“, 1891, стор. 32; „Розвага“, Київ, 1905, ст. 463; „Досвітні Огни“, Київ, 1906, ст. 394.

Твердий Руси.

Не говоріть, що я твердий;
То тільки ваша побрехенька,
Хоч русскій дух в мені міцний,
Але душа моя мякенька.

Вона вбачає всю красу
І злота й папірѣк барвистих.
Я їм, як тим богам, несу
Ввесь скарб думок моїх огнистих.

Ах! папірки... бувà засну —
Їх купка зараз снить ся стане,
Коли-ж одержу хоч одну,
Моя душа як віск розтане.

Тоді я смирний, мов теля.
Тоді беріть мене за чуба.
О! мабуть небо — не земля
Тебе нам шле, папірко люба!

Друковано : „Правда“, 1891, т. I, ст. 43.

Думка.

(На смерть Трохима Зіньківського.)

О бідний, бідний, краю мій!
Як мало маєш ти надій;
Але й вони одна по одній — все зникають.
Твої найкращії сини
Або живуть для чужини,
Або, як вірні, то не живши помірають.

Нема добра з дітей твоїх :
Дарма благі заміри їх,
Бо наче фатум злий нависнув над тобою,
І тих, хто вірним був би в вік,
Він, наче загодя прирік
На скору смерть без боротьби, без бою,
Щоб не лишив ся ні один
Хто-б захотів твоїх руїн,
Хто-б захотів тебе з занепаду підняти :
Хто-б щирю працю положив,
Не боячи ся ворогів,
І не ждучи за подвиг благородний плати !...
Ох ! не багацько тих у нас,
В кого святій огонь не згас
І в серці жевріє незрадливє кохання !
Чи вже-ж і той огонь горить,
Що-б тільки блиснути на мить
І освітить собі хвилину погасання ? !
І смерть бере в нас силоміць
Їх щирість думки й серця міць ;
І замість подвигів — їх доля — домовина !...
А ми вже поховавши їх,
Та придивившись до живих,
Дізнаємо, кого втерпала Україна ! !...
Друковано : „Правда“, т. III, 1891, ст. 94—95.

Не вмере поезія.

Не вмере поезія, не згине творчість духа,
Поки жива земля, поки на їй живуть,
Поки природи глас людина серцем слуха, —
Клопоті крәмарські її ще не забють.

Не вмере поезія, поки душа бажає
Зирнути в ті краї, де око не сягне,
І хоче з меж вузьких порвати ся в безкрає,
Щоб зрозуміти все небесне і земне.

Не вмере поезія, хоч людськість ціла стане
Про їжу тільки дбать, про дух забувши свій :
Потреба вищого бажання в серці встане
І викличе в душі рої забутих мрій.

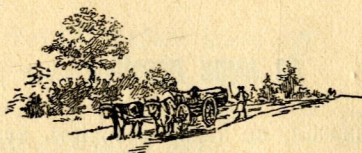
І вічні голоси творців із-за могили
Промовляють до людей, що серця позбулись ;
І наберуть вони від їх нової сили,
І будуть серцем жить, як і жили колись.

І поки на землі ще є одна сльозина,
Поезія її нащадкам передасть ;
І поки між людьми ще втіха є невинна,
Поезія в її ще радощів додасть.

А як що людськості зла доля присудила
Діждати ся колись життя свого кінця,
То буде на землі остання могила —
Останнього співця.

18 січня, 1891 р.

Надруковано : „Зоря“, 1891, ст. 143 ; „Акорди“, Львів, 1903, ст. 176—177 ; „Хвиля за хвилию“ (альманах), Чернігів, 1900, ст. 1—2 ; „Досвітні Огни“, Київ, 1906, ст. 119.

Над руїнами.

I.

О плачте ви, хто сльози ма' в очах,
О плачте над руїнами святині!
Нехай побачу я ще в тих сльозах,
Що в вас душа ще досі не в руїні.

Але ні краплі сліз в очах ясних!
І погляд мов чужий усім стражданням...
І чую я один веселий сміх
В краю, де треба-б бути самим риданням...

Друковано: „Зоря“, 1891, стор. 286; „На вічну пам'ять
Котляревському“ (альманах), Київ, 1904, ст. 171.

II.

Мені снів ся величній, зруйнований храм:
Обгорілії стіни не мали дахів,
Малювання пропало від диму й від плям,
А в побиті шибки буйний вітер шумів.

Мені снилось, що серце боліло моє
І що смутно питав я руїну німу:
Де-ж поділи ся ті — чи вони може є, —
Що тут Богу служили й молились йому?

Мені снилось, що голос до мене сказав:
„Подивись і вважай!“ І побачив я там,
Що відновлений храм образами сїяв,
І що співи побожних наповнили храм.

„Придивись і прислухайсь!“ я знову почув.
І вже речі новії зявились мені.
Замість гимну танець недоладний загув,
А по стінах повисли малюнки брудні.

„Придивись іще раз!“ — я почув, і... нема
Вже нічого, й картина змінила ся в мить.
То не храм, але попїлу купа сама,
То не люд, а гаддя та гробацтво кишить.

1891 р.

Друковано : „Зоря“, 1891, стор. 286 ; „Зъ надъ хмаръ и
зъ долинь“, Одесса, 1903, ст. 34.

Поет фелетонїст.

Яка чудова лїтня нїч!
В горі, в низу — повсюди диво!
(Почну писать, се добра річ,
Ачейже зароблю на пиво).

Прозора сутїнь полягла
На гай, на поле і на хати...
(Але, чортяка-б їх взяла!
Як тяжко римів добирати!

Он зірка блїснула на мить
І знову зникла десь у хмару...
(А дуже знать мене кортить,
Чи матиму рублів хоч пару?)

Уже край неба заяснів;
Он місяць сходить за горою...
(Як дасть редактор пять рублів,
Піду вечеряти з Наною.)

1891 р.

Друковано : „Правда“, 1891, т. III, стор. 220.

Патріотична праця.

Нас було таки чимало,
Всі були ми патріоти
І бажали ми для краю
Разом стати до роботи.

Всі ми щиро обіцялись
Самохить і без принуки
В гору високо підняти
Прапор рідної науки.

Став і орґан відповідний,
Що приймав роботу щиру
І бажав, щоб не пропали
Наші сили потай миру.

Всі були ми вельми раді,
Всім було те дуже мило,
А найбільш усіх раділи
Я, Харько, Петро й Данило.

Ми сказали, що той орґан
Буде зовсім відповідний,
І з нас кожний обіцяв ся
По статті віддати солідній.

Я найбільш усіх гарячий
І натуру маю жваву,
І за тиждень написав я
Чималу таки розправу.

Тільки-ж бачу, що в розправі
Є уступи прехороші.

Ах, за се в російській пресі
Можна взять готові гроші.

Ну, й віддав свою роботу
До російського журналу.
Що-ж, обійдеть ся й без мене,
Діло йтиме й так помалу.

Он Харько статтю напише
Тай Петро розправу вчистить,
І збереть ся їх такого,
Що наш вістник і не вмістить.

От проходять дні за днями,
Видавництва рік минає,
А обіцяної праці
Як немає, так немає.

Другий рік мине вже хутко,
От його вже Лета скрила,
І згадав я, що я серцем
Щиро відданий для діла.

І сказав собі я в серці:
„А покличу я громаду,
Щоб у купі розібрати,
Чом у нас немає ладу“.

І побіг я всіх скликати,
Бо не тямивсь з нетерплячки,
І прийшли вони до мене
З серцем щирим до балачки.

І до них я мовив грізно:
„Га, а що се ви, панове!
Чи забули шанувати
Ваші власні постанови?“

„Чи не кожний з нас для краю
І живе й ним тільки дише?
Чом же з вас ні́ оден доси
Праць обіцяних не пише?

Так гукнув я. Мовчки стали
І Петро й Харько й Данило,
Бо моє гаряче слово
Всіх їх дуже засмутило.

А нарешті обізвав ся
Пан Данило красномовний;
„Що-ж, я винен, але гріх мій
Не великий і не повний.

„Річ тепер зовсім не в нашій
Краю рідному прислужі,
А в тому, щоб бути корисним
Яко мога в ширшім кружі.

„Добре дбати про культуру,
Добре мовить про свободу,
Але краще теж сказати
Стомільйонному народу.

„Тим то добре зміркувавши
Я рішив собі з засади
Всі роботи віддавати
Для широкої громади“.

„Ну, ти мав причини певні,
Хоч з тобою я й не згоден;
Але ви, чом з вас по нині
Ні слівця не дав ні́ оден?“

І озвавсь Петро Притика:
„Я, як вам, панове, звісно,
Я-ж готовий все робити,
Що для України корисно.

„Але нащо-ж вимагати,
Щоб я згинув за дурницю?
Ах, я змалку ще жахався
Тих, що садять у вязницю.

„І тепер чимало в мене
Праць оброблених для друку,
Але їх надрукувати,
Значить дати себе на муку.

„Правда, кажуть, псевдонімом
Можна добре заховатись,
Але-ж можна з поліцаєм
Десь на вулиці спіткатись.

І з мого обличчя зараз
Задля його стануть явні
І мої розмови гострі
І статті антидержавні.

„Маєш, Петре, й ти причини,
Хоч твій страх черезмірний.
Ну, а ти, Харьку, що скажеш?
Ти-ж такий, здається, вірний.

„Так, — озвався Харько Лелека, —
Вірний був і вірний буду
І Вкраїні добре дбати
Я ніколи не забуду.

„Я-б готовий був до віку
Працювати задля краю,
Тільки-ж бачу, що я зовсім
Мови рідної не знаю.

„Вчитись пізно, тай признатись,
По обіді звик я спати,
А як вечір надходить,
Я виходжу завше з хати.

Тай коли його...“ Ну, годі!
Всі невинні ми, як бачу,
Хоч видімо теж, що маєм
Ми натуру преледачу.

Та нічого, не журімося,
Що від нас немає діла;
То дарма, аби прихильність
В серці нашому сиділа.

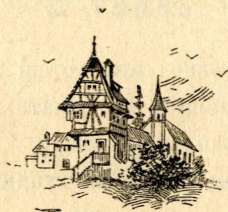
А щоб швидче все наладить,
Ми на рік чи раз чи двічі
Вкупі станем розмовляти,
Щоб казати правду в вічі.

Як котрий з нас помилив ся,
Чи недосить був завзятий,
Ми зійшовши ся на раду,
Все те будем розбирати.

І знаходячи причини
Наших хиб, як патріоти
Може дійдем до питання,
Як нам стати до роботи.

1891 р.

Друковано : „Правда“, 1891, т. IV, ст. 356 — 359.

В Е С Н А.

I.

Сонет 1.

О весно, весно, де ти забарилась ?
Чому не йдеш ти нас теплом зогріти ?
Уже земля, ждучи тебе, втомилась,
І хоче сніг змінять на пишні квіти.

Чи ще зима не досить наглумилась ?
Чи ще морози будуть скаженіти ?
Доволі, вже й діброва зажурилась
І простяга до сонця змерзлі віти.

Прийди-ж, прийди! Тепла і світла прагнуть
Усі живі створіння, всі рослини,
І без твоєї ласки замирають.

А прийдеш ти, убори пишні вдягнуть
Садки, ліси, і гори, і долини,
І співи щастя в гаї залунають.

II.

Сонет 2.

Приходь же, весно : вже готові всі ми
Тебе, богине пишна, зустрічати,
І вглядівши твої зелені шати,
До тебе вийдем з співами гучними.

А ти устами пишними твоїми,
Як рівних, всіх нас станеш цілувати.
І от тоді почнем ми оживати
І заміцнятись силами новими.

І забренить і полетить у гору
Наш спів, окрилений твоїм коханням,
І вславить він твої могутні чари.

Усе до одного пристане хору,
І гимн людей з пташиним щебетанням
В одній гармонії прониже хмари.

III.

Сонет 3.

Ти все не йдеш, і заклик наш даремний,
Хоть час давно настав твого приходу.
Чому-ж не хочеш ошастить природу?
Чи тим, що в їй живе народ нікчемний?

Так: темні душі й неба покрів темний,
Холодні хмари над серцями з льоду.
Але прийди і як цілющу воду
Подай у серце нам свій вплив таємний.

Під впливом тим добріші станем ми
І крига в серці нашому розтане,
Неначе по́рів лютої зими.

Від нашої душі злоба відстане,
А промінь твій чутте засвітить ясне,
І довго, довго світло те не згасне.

IV.

Сонет 4.

Я бачив, як дитиночка маленька,
Що ще краси твоєї не зазнає,
В тяжкій недузї руки простягає
До сонця. Весно! ти для всіх як ненька.

Дай знати їй, як вітерець злегенька
Квітки рясні в садочку нахиляє,
Як гай з розкоши теплої вмлїває
І в небі пташка дзвоником теленька.

О, чарівнице! лікарко чудова!
Ти кличеш жити й тих, хто жить не хоче,
Ти гоїш рани втомленого духа.

Ось-ось твоя жива поллеть ся мова,
Й життем створінне всяке затріпоче,
Що тую мову тільки раз послуха.

V.

Сонет 5.

Я чув її, ту мову чарівную,
І серце рветь ся ще її почути,
Найбільше щастя, де найменш отрути,
І щасте те моє, бо я істную.

То мова душу розважа смутную;
Тоді вже не питаю ся, чи бути.
Здаеть ся, в вічність би протяг мінути,
Щоб вічно бачить ту красу живу.

О, хутко, хутко вже тебе побачу,
Красо-природо, в шлюбному убранню,
Тебе, утіхо кожному диханню!

Якою-ж піснею тобі віддячу
За радість ту, що в серце налила ти?
Натхни мене й навчи тебе співати.

VI.

Канцона 1.

Вона вже йде,
І серце жде
Її, як кралою молоду.
Іди-ж скоріш,
Мене потіш,
Тобі на зустріч я піду.
В ряснім гаю
Журбу свою
Забуду, щастє там знайду,
По муках всіх
До чар твоїх
З сльозами щастя припаду.
Тобі ясній,
Тобі благій
Я розповім свою біду;
Твоїм квіткам,
Твоїм пташкам
Гучні я співи заведу.
Іди-ж мерщій!
В природі всій
Я чую вже твою ходу.
Красо моя!
Зустріну я
Тебе як кралою молоду.

VII.

Канцона 2. Сестина 1.

Вже хмари не такі густі й холодні;
Їх сонце промінем своїм розбило.
Воно осяло і зогріло землю
І щедро всім дало свого промігня;
Дало його й на наші вбогі хати,
І всяк його приймає, скільки хоче.

Воно нікого поминуть не хоче;
Не як земні ті світища холодні,
Що їх проміння не про вбогі хати.
І кайдані зими воно розбило
Не задля тих, що від його проміння
Шатром готові-б захистити землю.

О, сонечко! давай нам більш на землю
Проміння, бо земля тепла вже хоче;
А наші всякі штучні проміння
Палади хай освічують холодні.
О, сонечко! коли-б же ти розбило
Той дах, що скрив від тебе наші хати.

Щоб темряви не знали наші хати!
Осяяні — вони осяють землю,
Бо світло, скоро кайдані розбило,
Вже без упину піде скрізь, де хоче.
А нори темні і сніги холодні
Не скриють од землі його проміння.

Тебе, блага небесне промінне,
Тебе витають наші вбогі хати,
Бо ти зогріло нам чуття холодні.
Любов небес — ти вчиш любити землю,
І серце землю всю зогріти хоче,
Бо ти в йому холодний лід розбило.

Ще лихо нам бажання не розбило
Іти туди, де сяє нам промінне,
І серце бути в темряві не хоче.
Ми на землі будуєм наші хати,
Але з небес ми візьмем світ на землю,
Щоб він світив і грів серця холодні.

Холодні хмари, сонце, ти розбило!
Пошли-ж на землю більш і більш проміння,
Бо наші хати тьма повити хоче!

VIII.

Сонет 6.

На небо знову сонце впливає,
Щоб докінчить звияжню роботу...
Але покинь тепер свою турботу:
Вже ворогів твоїх давно немає.

Поглянь на все розложище безкрає:
Там крига й сніг, твого вжахнувшись льоту,
Розтанули, щоб дати води болоту,
Та вже й воно від тебе висихає.

І сонце бачить, що війну скінчило,
Бо бачить поле вільним знов і чистим,—
І стало з лютого благим і милим.

І де вогнем палючим, променистим
Воно сніги ворожі розтопило,
Зростило там трави зелений килим.

IX.

Сонет 7.

Вже скрізь травиця пишна землю вбрала.
Поглянь на гору, як там на узбочі
Природи сили молоді, робочі
Її засіяли без плуга й рала.

Дай Боже-ж, щоб по вік вона пишала
І тішила всі стомлені очі;
Дай Боже, щоб з холодної півночі
Вона зими ще довго не зазнала!

Нехай не схне й не зітнеться косою,
А зеленіє промінем зогріта
І скроплена небесною росою.

Бо так не втішуть пишною красою
Усі багатії дарунки літа,
Як та травиця втішила собою.

X.

Сонет 8.

Був день ясний, — і враз зібрались хмари;
Але від них не будьмо в безнадії,
Бо то бажані гості веснянії,
Що не приносять нам на землю кари,

Але несуть дощу благії дари,
Щоб дати поживу на жита новії
А пишно вбрані луки молодії
Прибрати ще в нові, ясніші чари.

І дощ пройшов. Сіяє знов проміння
З ясних небес над пишною землею, —
Вона-ж така хороша стала й свіжа,

Неначе в ті щасливі дні творіння,
Коли ще не глумили ся над нею
Ні лютий звір, анї людина хижа.

XI.

Сонет 9.

Весна все дужче розправляє крила,
Дерева вже вдягли новеє вбранне.
О весно, весно, чистеє кохання,
Як би ти й кожне серценовила!

Як би й наш дух ти так красою вкрила,
Щоб без злоби, зневіря й горювання
Твоїх пташок ми чули щебетання.
Чи над людьми твоя краса безсила?

Але я все-ж тебе благословляю,
Щасливий тим, що міг тебе спізнати.
Я не хотів би землю покидати,

І тільки смутно, що з такого раю
Зробили ми долину мук без краю,
Де тільки й можна плакати-ридати.

Друковано: „Зоря“, 1892, ст. 131 і 206 — 207; „Дубове
листе“ (альманах), Київ, 1903, ст. 86 — 93.

Д о п о е т а.

(Посвята всім голодним поетам).

Поете, не хвались, чи маєш хліб, чи ні!
Якеє нам до того діло?
Ввесь обов'язок твоїй — складати нам пісні,
Але не дбать про власне тіло.

Не будем ми питать, чи їв ти, чи не їв, —
Чи ліпше нам, чи гірш від того?
А може загуде ще краще віщий спів
З харчів Антонія святого!

Коли сатирик ти, то голод добрий тим,
Що дасть сатирі більше злоти;
Як лірик ти, то знай, що з черевом легким
Літати легше в високости.

Голодний день-у-день, або хоч через день,
Зміцниш ти в утлім тілі духа,
І гостро так утнеш, що від твоїх пісень
Ми всі позатуляєм вуха

І скажем: „Пессимізм в зображенню життя
В йому занадто розвинув ся,

А справжній був поет, та шкода, що пуття
Не буде з його, бо схитнув ся“.

І пожалкуємо, бо добрий ми народ,
Бо добрість — наша певна хиба;
Нераз наслухавшись сумних яких пригод,
Ми раді навіть дати хліба.

А ти не дбай про хліб, — то був би з тебе глум, —
Тобі бо їсти не подоба:

Ти джерело пісень, творець високих дум,
А не звичайная особа.

Втішай ся-ж нектарем, амброзію глитай,
Співай, та тільки щоб не сумно,
Бо в вік наш поступу журитись через край
І непрактично й нерозумно.

А як, знесилившись, ти ляжеш у труні,
Тоді то нам тяжкі клопоти!
Складати некрольоґ, хвалить твої пісні
Й твої нескінчені роботи.

Ми будем бити ся за те, хто ближчий був
До тебе з нас, як жив ти в світі;
Ми будем плакати, що рано полинув
Ти геть від нас у пишнім цвіті.

І слово кожнеє, яке еси прорік,
Смутить нам буде серце бідне;
І так тужитимем, аж поки нам за рік
Про тебе пам'ять не обридне.

1893 р.

Друковано: „Зоря“, 1893, ст. 328; „Викъ“, т. 1, Київ,
1902, стор. 434; „Акорди“, 1903, ст. 179—180; „Досвітни Огни“,
Київ, 1906, ст. 21—22.

Людськість.

Я вірю в кращий час, але душа болить,
Хотілось би тепер, у сю славетну добу
Душею підвестись, зрадіти хоч на мить,
Як не людей знайти, то хоч людськú подобу.

Героїв час минув, — щож, будемо й без них!...
Але невже нема ні искорки чесноти?
Невже крім пишних фраз та поривів дрібних
Нічого вже нема в найвищої істоти?

Ми раді за прогрес, і от зо всіх країн
Ми на вистави йдем з культурністю своєю.
Коли-ж той буде час, що більше, ніж машин,
Ми виставим людей з високою душею?

Чи близько ті часи? А вже земля стара;
Вже підтоптались ми на довгій тій дорозі.
Чому-ж не бачимо тих правди та добра,
Що так обридли вже в поезії й у прозі?

Ми розумом міцні, наш розум дав нам лад,
Ми й непросвічених умієм просвічати, —
І от, щоб наш прогрес не відступив назад,
Повинні ми держать набиті гармати.

О, розум, ось наш Бог! Ми по стількох віках
Таки знайшли його й утішили людину;
Та ставши мудрими, ми кинули на шлях
Найкращую душі людської половину.

Немає серця в нас. Колись кохались ми
Хоч без теорії, та широко, серцем чистим;
Тепер міркуємо над світом і людьми,
І над машинами, й над щастем особистим.

Найкращі пориви, гарячі почуття
Розсікли ми ножем холодним міркування,
І склали ми собі розмірене життя
Без глибини думок, без сили поривання.

Немає творчости, поезія в багні,
І філософію тепер ми осміяли.
А геній — на що він для рою комашні? —
Нам будуть фабрики кувати ідеали.

І сумно за наш час, і шкода тих віків,
Що ніби нам дали великії успіхи;
І хочеться скоріш, щоб промінь заяснів,
Щоб серцеви знайти хоч небагато втіхи.

У липні 1893.

Друковано: „Зоря“, 1893, стор. 388; Визь“, т. I, 1902,
ст. 424; „Акорди“, 1903, стор. 175—176; „Розвага“, 1905, стор.
47—48; „Досвітні Огни“, Київ, 1906, ст. 29—30.

С О Н.

Я бачив сон, немов зібрались ми гуртом,
Щоб справити велике свято:
Багато нас самих сиділо за столом,
І ще прийшло гостей багато.
І гості ті були неначе й не чужі,
Але було їм одміну знати,
Як кинулись вони прожогом до їжі,
Забувши нас і привитати.
І бенкет розпочавсь; як хижі ті вовки,
Глитали гості нашу страву,
А ми сховалися в далекії кутки
І відтіль їм співали славу.
І як хто з них шпурне обгризений шматок,
Ми кидались, як ті собаки,

Ловили, хто пійма, й вернувши ся в куток,
Слізми вмивали ся з подяки.
А гості жерли все ; роздули ся як піч,
І страшно врячивши очі
Нас лаять почали, ми-ж слухали ту річ,
Як слухають слова пророчі.
І кажуть гості нам : „Ми бити вас прийшли,
Чи хочете, — ми вас скараєм?“
А ми вклонили ся і смирно відрекли :
„Від вас батіг нам буде раєм“.
І гості крикнули : „Давайте-ж нам батіг,
Бо в нас немає чим вас бити“.
І миттю кожен з нас по батога побіг,
Щоб волю тих гостей чинити.
І пуги принесли і полягли сами,
Немов на тирлі тії вівці,
Тай кару прийняли, а як устали ми,
Було червоне на долівці.
Вони-ж гукнули знов : „Скажіть ви нам тепер,
Чи нас ви любите як Бога?
Чи не ховаєте в душі яких химер
Та проти нас заміру злого?“
І знов ми відрекли : „Ми любим тільки вас!
Нема в нас иншої святині“.
„Так доведіть же нам, як любите ви нас,
І покажіть на власній спині!“
Тоді на честь гостям звірями стали ми
Й змішали ся в безладній січі :
Ми бились, різались, топтались чобітьми,
І брату брат плював у вічі.
А инший сам собі давав ляща в лице
І смикав голову чубату,
А гості тіпились, та дивлячись на се
Аж реготали на всю хату.
І сніло ся мені : ми Матір волокли,
Хто за косу, а хто за ноги,

Зривали одіж їй і били і товкли,
Аж кости хрускали в небоги.
І став ся дикий крик, пекельний, навісний,
Враз бризнули струмки криваві...
Тут кинувсь я від сну, але той сон страшний
Мене не кидає на яві.

У серпні 1893 р.

Друковано : „Правда“, XVIII, ст. 497—499.

К а т а м.

Катуйте, бийте нас, кати,
Печіть огнем, ножами тніть. —
Ачей можете знайти
Таке в нас місце, що болить.

Ще нам не досить боляче.
Від наших мук, від наших ран;
Ще в шкурі ми, то нам іще
Здасть ся, що на нас жулан.

Кінчай же, кате, й сміливіш
Дери вже й шкуру на паси,
То може плабать нас навчиш,
Або ще й духу наддаси.

Нехай, хрестивши ся огнем,
Наш сонний дух розбудим ми
І голову твою розбем
Об стіни нашої тюрми.

22 серпня 1893 р.

Друковано : „Правда“, XVIII, 1893, ст. 499.

Пам'яті Д. Н. Глібова.

Прощай, поете наш! ти чесно в світі жив,

Працюючи не знав ти зради;

Із шляху певного тебе не відхилив

Ні острах, ні життя принади.

За роки довгії, що ти прожив між нас,

Енергії в тобі не вбито,

І ти, вмираючи, життя в останній час

Казав: „Як мало пережито!“

Ти жити ще бажав, щоб працювати знов,

Бо працю тільки розпочато;

Ти все зробив, що міг, але як відійшов,

То діла все ще в нас багато.

Чи можна-ж діячів таких як ти знайти?

Їх вельми в нашім краю мало!

Не раз дивившись, як старий працюєш ти,

Молодшим соромно ставало!

Ласкавим голосом пісень ти нам давав

У наше чесне діло віру,

І голос радості й надії проважав

Твою тепер розбиту ліру.

І от замовк твій глас, погас огонь ясний,

Що в темному світив околі...

Але не вмере поет у пам'яті людській!

Згадаємо тебе в недоленіці лихій

І в кращий час нової долі!

1894 р.

Друковано: „Зоря“, Львів, 1894, стор. 44.

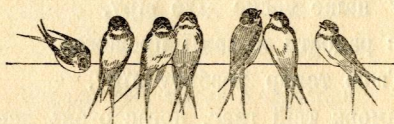
3 Байрона.

О, плачте над тими, що плачуть край рік Вавилону,
Над тими, чий храм у руїнах, а край — тільки снить ся.
О, плачте, бо Юдина арфа не дасть уже дзвону!
О, плачте — де Бог жив, безбожні там стали селить ся.

І де вже Ізраїль скривавлені ноги обмие?
Коли вже Сіон знов співатиме співи чудовні?
Чи скоро від гимнів Іюдиних серце зрадїє,
Що билось так хутко на їх голоси невимовні?

Племéна вандрівні, підбились ви, серце втомили.
Чи знайдете-ж спочин? Чи злинете духом у гору?
Пташина гніздо своє має, лисиця теж нору,
В людей є свій край, а в Ізраїля тільки могили.

Друковано : „Зоря“, 1896, ст. 11.

Україна.

(Марш).

Наша славна Україна,
Наше щастє і наш рай!
Чи на світі є країна
Ще милїша за наш край?
І в щасливі й злі години
Ми для неї живемо,
На Вкраїні й для Вкраїни
Будем жити й помремо.

Нас не зможуть супостати
Взяти в кайдани свої :
Ми бороним наші хати,
Наші тихії гаї.
Не вмирає наша слава,
Не вмирає наша честь,
Бо живе в нас сила жвава,
Бо робітники в нас єсть.

Гей, хто хоче всім свободи,
Поєднаймося як брати !
Сонцем правди, світлом згоди,
Боже, шлях нам освіти !
Хай забудеться недоля
І неслава давних літ,
Щастя-ж рівне й рівна воля
Засіяють на весь світ !

Друковано : „Зоря“, 1896, ст. 21.

Вечірня пісня.

Тихесенький вечір
На землю спадає,
І сонце сідає
В темнесенький гай.
Ой, сонечко ясне,
Невже ти втомилось,
Чи ти розгнівилось ?
Іще не лягай !

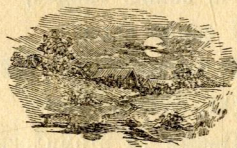
Світи ще годину,
Бо рано ще спати,

Милуй нас як мати,
Теплом обгортай,
Ой, сонечко ясне,
Невже ти втомилось,
Чи ти розгнівилось?
Іще не лягай!

Без тебе так страшно
І темно на дворі,
Хоч місяць і зорі
Освітять наш край.
Ой, сонечко ясне,
Невже ти втомилось,
Чи ти розгнівилось?
Іще не лягай!

Не слухає сонце,
За гору сїдає
І нам посилає
На всю ніч: прощай!
Ой, сонечко ясне,
Невже ти втомилось,
Чи ти розгнівилось?
Іще не лягай!

Друковано : „Дзвінок“, 1896, ст. 94.

З БАЙОК ПЬЕРА ЛЯШАМБОДІ *).

I.

Школяр і різки.

Старий учитель раз до школяра казав :
У вашому садку недавно я назнав
Чудовий кущ лїщини,
Рясний, а паґони пустив по три аршини.
Чи не пішов би ти увечері в садок,
Та чи не зрізав би менї хоч з пять різок, —

*) Пьер Ляшамбоді (Piégre Lachembeaudie), французький байкар, уродив ся року 1807; син убогого селянина, він був спершу бухгалтером у однім торговельнім домі в Ліоні. Його перша літературна проба, збірка віршів під заголовком „Essais poétiques“ (1829 р.) не мала powodження. Пізніше він дістав посаду при залізниці й рівночасно редагував „Echos de Loire“; жив він нужденно, а до того ще подеколи терпів від психічної хвороби. Літературну славу дали йому його байки. Його „Fables populaires“ мали величезний успіх і відразу дали йому й славу й матеріальне забезпечення. По пригодах 1848 року мусів вивести ся з Франції і довго жив у Брукселі. Умер біля Парижа року 1872. Пізніші його твори: „Fables et poésies diverses“ (1839), „Fleurs de Villemomble“ (1861), „Fables et poésies nouvelles“ (1865), „Prose et vers“ (1867). В своїх байках Ляшамбоді виявляє великий демократизм і горячу любов до простого народу. Мораль його байок не завжди впливає з цілої картини намальованої в байці, але вона завжди високо гуманна і часто має політично-соціальний характер. Мова Ляшамбоді проста і поважна і часто підносить ся до патосу. Ориґінальність і висока вартість байок Ляшамбоді ставить його поруч із найбільшими байкарями Франції — Ляфонтеном і Фльоріаном. Академія французька двічі увінчувала байки Ляшамбоді, але в нашій літературі він цілком невідомий; та й у сусідній російській літературі, здаєть ся, досі не було ні одного перекладу з його байок.

Перекладчик.

Та вибирай гнучкіші
Та щоб були цупкіші.
Не бій ся, хлопче мій,
То буде кара спині не твоїй,
Що я готую:
Ти любий мій і я тебе шаную,
Бо ти нічим мені не согрішив.
Ліщина тая на твоїх товаришів —
Бо не такі, як ти; за вдачу їх погану
Я дам їм прочухану.
Послухавсь хлопець і приніс різок.
Тоді старий дверима — цок!
Замкнув, та за якусь його стару провину
Ліщиною списав йому всю спину.
Народе! не давай на себе зброї,
Щоб не було й тобі біди такої.

II.

Господар і віл.

Один господар був свободі друг великий
зняти він хотів з вола ярмо на віки.
Але на той замір так віл йому сказав:
„Відколи я живу, я те ярмо тягав,
І батько мій носив і всі діди носили;
Спасибі Богови, наш рід не збув ся сили.
За ласку дякую; не був би я волом,
Якби я не схотів зістатись під ярмом“.

І люде є такі — дурні, та ще й уперті:
Родили ся в ярмі, в ярмі хотять і вмерти.

III.

Ліхтар.

На розі вулиці один ліхтар мигтів
І брук освічував на пять чи шість ступнів,
Але йому здалось, що те його мигтінне

Є не абияке промінне.

„Вже годі нам світить на місто се брулне;
Дурний ліхтарник хлоп, що засвітив мене,

Не тямить, що в мені за сила,

Що дужчий я за всі світила.

От, кажуть, сонечко погасло, бо старе;
То я світитиму, як тільки сонце вмере.

Несімо-ж світло аж туди, де зорі“.

Аж тут розвиднілось на дворі,

Прийшов ліхтарник, та й, на доленьку лиху,
Те сонце загасив і всю його пиху.

Шанує вас народ, що з себе вас обрав,

Царі, міністри, судді, депутати;

Він доручає вам добути людям прав,

Але хто з вас народ не вміє поважати,

Глядіть, щоб він такого не скарав;

Найвищу владу на вас він міг зложити,

Але хто засвітив, той може й погасити.

IV.

Дим від кадила й дим із кузні.

У церкві піп кадив; геть-геть полинув дим

І десь із другим чорним димом стрів ся,

Що з кузні йшов клубком густим.

„Чого до мене примостив ся?

До Бога лину я, ти-ж геть собі лети,

Святині не брудни!“ — кадийний дим гукає.

Але знад хмар такі слова вчуває:

„Змішайтеся разом, як брати.

Ти, диме з праці, й ти з кадила,
Бо праця Богови, як і молитва, мила.

V.

Метелик і капуста.

Легенький як вітрець метелик над квітками
Літав, сідав то на красолі, то на мак.
Капуста, що колись своїми пелюстками
Його живила, каже так :

„Прилинь до мене, сядь, хоч на одну хвилину
Мій сину...”

„Пху! Не видав твого дурного качана,
Капосто навісна!”

Сказало панині летюче.

„Ти бачиш убрання блискуче —
Його я понесу в рясний садок,
До гарних, до пахучих квіточок”.

Йому на сюю горду мову

Капуста каже знову :

„Згадай, мій сину, ти тоді не величавсь,
Як був ти гусеню та мною годувавсь.
Але таких як ти на світі є доволі,

Що в кращій долі
Забули рід і хати відrekliсь,
Що годувала їх колись”.

Друковано : „Зоря“, 1896, ст. 230—231 і 249—250.

ПОЕТ, ГРЕЦІЯ Й ДЕРЖАВИ.

П О Е Т.

Що бачу я? В Європі знов
Панують хижі, дикі сили!
І Кандію скропляє кров,
Як окропила Термопіли.
О, не лякаєть ся султан,
Бо хто-ж обстане за свободу?

Г Р Е Ц І Я.

Вперед! на Турків! за Критян!
За волю братнього народу!

П О Е Т.

Хвала вам, Єлліни, хвала!
Народе, славою окритий,
Руїна довга не змогла
Твій дух великий загасити.
Але багато ворогів...
Тебе-ж — недоля порізнила.

Г Р Е Ц І Я.

Вперед! На ката! За братів!
Любов поту́жніша, ніж сила.

П О Е Т.

Нехай же, Греки, вас веде
Любов, що й смерти не боїть ся,
І хай завзяття молоде
Старою славою зміцнить ся.
Усі народи, кожний край,
Елладо, стануть із тобою.

Д Е Р Ж А В И.

Там бють людей? Ну, що-ж! Нехай,
Нехай їх бють... в ім'я спокою!

П О Е Т.

Народе Критський, не хились
І не тремти за власне житло;
Елладо! ти дала колись
Європі всій духове світло;
Як що твій меч тепер слабій,
Вона зміцнить твою потугу.

Д Е Р Ж А В И.

Вперед! На Греків! Бий їх, бий!
В ім'я культури за катюгу!

Г Р Е Ц І Я.

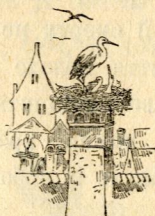
За віщо-ж ви повстаєте
На нас? Ми борем ся за брата.
Невже караєте за те,
Що дорога нам рідна хата?
Чи так боронять христіян
Їх одновірці, їх братове?

Д Е Р Ж А В И.

Ура! На Греків і Критян!
На христіян в ім'я Христове!

22 марця 1897 р.

Друковано: „Зоря“, 1897, ст. 145—146.

Царь Горох.

(З Беранже).

Колись був славний царь Горох,

В історії не знаний.

Без слави добре спав за трьох,

Немов простий підданий.

Замість корони тільки й мав

Ту шапочку, що надївав,

Як спав.

Ах, ах, ах, ах, ох, ох, ох, ох!

Який був добрий царь Горох!

Ох, ох!

В хатинці жив він, добре їв

Разів із п'ять на днину,

Що дня державу обїздив,

Для дого й мав шкапину.

Не мав озброєних вояк,

Але держав він двох собак.

Он як.

Ах, ах, ах, ах, ох, ох, ох, ох!

Який був добрий царь Горох!

Охоту мав він до пиття

І пив зовсім не воду,

За те усе своє життя

За благо пив народу.

З вина він брав собі дохід

Від бочки глек, та й пив як слід

В обід.

Ах, ах, ах, ах, ох, ох, ох, ох!

Який був добрий царь Горох!

Ох, ох!

Ніхто не вмівби так як він
Подобатись дівчатам.
Мабуть його не без причин
Піддані звали татом.
На рік разів чотири-пять
За городом учив він рать
Стрілять.

Ах, ах, ах, ах, ох, ох, ох, ох!
Який був добрий царь Горох!
Ох, ох!

Він не бажав нових країн,
І був сусіда тихий!
З законів тільки й мав один,
Щоб кожний жив для втіхи.
Народ при йому сліз не знав
І вперве як його ховав,
Ридав.

Ах, ах, ах, ах, ох, ох, ох, ох!
Який був добрий царь Горох!
Ох, ох!

Портрет його, як знаєм ми,
Ще приховався до нині.
Тепер він вивіска корчми
Найкращої в країні.
Народ туди вчащає пить,
І тільки той портрет уздрить,
Кричить:

Ах, ах, ах, ах, ох, ох, ох, ох!
Який був добрий царь Горох!
Ох, ох!

Н а п е ч и.

(Українська патріотична дума).

Хоч пролежав я цілий свій вік на печі,
Але зівше я був патріотом, —
За Вкраїну мою чи то в день, чи в ночі,
Моє серце сповнялось клопотом.

Бо та піч — не чужа, українська то піч,
І думки надиха мені рідні;
То мій Луг дорогий, Запорозьська то Січ,
Тільки в форми прибралась вигідні.

Наші предки колись за для краю свого
Труд важкий підіймали на плечі;
Я-ж умію тепер боронити його
І служити, не злазючи з печі.

Еволюція значна зайшла від часів,
Як батьки боронились війною, —
Замість куль і шабель у нових діячів
Стало слово гаряче за зброю.

Може зброя така оборонить наш край,
Але й з нею прекепська робота:
Ще підслухає слово якесь поліцай,
І в холодну завдасть патріота.

Та мене почутте обовязків своїх
Потягає служити народу;
Щоб на душу не впав мені зрадництва гріх,
Я знайшов собі добру методу.

Так нехай же працюють словами й пером
Ті, що мають дві шкіри в запасі...
І, розваживши так, я віддав ся цілком
Праці тій, що єдине на часі.

На тасмних думках та на мріях палких
Я роботу народню обмѣжу;
Та за те-ж для добра земляків дорогих
Я без мрій і хвилини не влѣжу.

І у мріях скликаю численні полки
З тих, що стати за край свій охочі,
Слово-ж маю на те, щоб ховати думки,
Як що зраджують їх мої очі.

До письменства я кличу, — звичайно, в думках, —
Щоб світило над нашою ніччю,
Хоч на жаль, мати книжку народню в руках
Я признав небезпечною річчю.

О, країно моя! я звязав свій язик,
Щоб кохати безпечно ідею.
Але в грудях не зможу я здѣржати крик
У годину твого ювілею.

„Ще стоїть Україна! Не вмерла вона
І вмирати не має охоти.
Кожна піч українська — фортеця міцна,
Там на чатах лежать патріоти“.

Слава-ж нам! бо коли-б дух наробу погас,
Не стерпівши сього лихоліття,
То по йому хоч зо два примірники з нас
Дочекають нового століття.

Слава нам! хоч би вмерла Вкраїна колись,
Її слід буде легко шукати;
А щоб краще на вік ті сліди збереглись,
Буде зроблено з нас препарати.

28 жовтня 1893 р.

Друковано: „Літ.-Наук. Вістник“, IV, 275; „Викъ“, 1902, ст. 432—433; „Акорди“, 1903, ст. 181—182; „Розвага“, 1905, ст. 422—423; „Досвітни Огни“, Київ, 1906, ст. 359—360.

TE DEUM.

У Мадридї дзвонять дзвони,
Всіх скликають до собору,
А в соборі тиск пошівства,
Дим кадильний вєть ся в гору.

Від престолів до притворів
Заповняють храм побожні, —
І старі й малі зійшли ся,
Люде прості і вельможні.

Тай не диво, бо такому,
Хто прийти не був би радий,
Певно-б кари не минути
Від святої Германдади.

Загули величні співи,
Прогули тай змовкли знову,
І відразу на амбонї
Кардинал стає на мову.

І казанне починає:
„Христіяне! Божі люде!
Не для простої молитви
Тут зійшли ся ми зі всюди;

„А щоб стати перед Богом
Із подячними сльозами
За незмірну тую ласку,
Що зявив Він перед нами.

„Він ознаку дав нам з неба,
Він зявив ся перед людом
І сьогодні в ранці рано
Звеселив народ свій чудом.

„Наш великий інквізитор —
Віри стовп і оборона, —
Перед ким не може скритись
Навіть думка беззаконна, —

„Наш великий інквізитор
У замисленню тяжкому
По нічній роботі рано
Йшов над кручею до дому.

„Стежка там лежить над яром.
Яр же той глибокий, діти,
Там на дні лежать каміння,
А між ними пес забитий.

„І нараз від біса пхнутий
Полетів наш батько в кручу.
І вже був зовсім готовий
Смерть прийняти неминучу.

„Але тут і сталось чудо,
Тут і дав Господь ознаку:
Впав наш батько не на камінь,
А на здохлу ту собаку!

„І не вбив ся... Значить, Бог наш
Догляда за нашим краєм.
От за віщо з щирим серцем
Сей Те Deum ми співаєм.

„І тому...“ Але в сій хвилі
Кардинал замовк зненацька.
Бачуть: поруч з кардиналом
Постать ще якась юнацька.

А юнак почав казати:

„Не дури людей брехнею!
Бачить Бог, чого ми просим,
Не устами, а душею!

„Бачить наші муки люті,
Бачить, як ми ниєм з туги,
Як знущають ся над нами
Германдади вірні слуги.

„І справдить молитву нашу.
Слів тепер у нас немає,
Але Бог у кожному серці
Ось які слова читає:

„Дай нам Боже, щоб за ката
Ми вже більше не молились,
Щоб і тілом і душею
Всі ми вільними зробились.

„А найперше дай, щоб згинув
Інквізитор наш великий,
Та щоб більше не було їх
Нині, присно і во віки!“

І „амінь“ — шибнуло зразу
З грудей цілої громади.
Та юнака вже вхопили
Вірні слуги Германдади,

І скарали: покотилась
Голова його відтята, —
Але вже тепер ми знаєм,
Як моливсь Мадрид за ката.

16 марта 1901.

Друковано: „Л. Н. Вістник“, XX, 93—94; „На вічну пам'ять Котляревському“, Київ, 1904, стор. 265—267; „Розвага“, Київ, 1905, ст. 121—123; „Досвітні огни“, Київ, 1906, стор. 283—285.

Заспівав бы я.

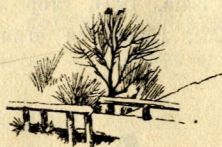
Заспівав би я про зиму,
Що в пречисті, білі шати
Одягла наш край повсюди...
Шкода праці, шкода риму,
Бо не можна-ж не згадати,
Що зимою мерзнуть люди.

Заспівав би я про літо
З колосистими житами
І з гаями голосними...
Ох, те жито — панське жито,
А гаї шумлять над нами
Лозанами дошкульними!

Може-б міг я розповісти
Про красу чужого краю,
Гори, моря синю воду? —
Там кричать про їх туристи,
Я-ж їх слів не дочуваю
Крізь всесвітній плач народу.

26 листопада 1902 р.

Друковано: „Літ.-Наук. Вістник“, XXI, ст. 173.

Божий приклад.

„Працюй, Іване, — пан казав, —
І не вважай на втому:
Від Бога нам такий закон
В його письмі святому.

„Адже-ж сам Бог шість днів робив,
Поки скінчив роботу,
Спочив же тільки в семей день
Від праці та клопоту“.

Іван спинивсь на борозні:
„То річ, мосьпане, друга!
Одно — творити язиком,
А друге — перти плуга.

„Але за прикладом святим
Я радий поспішати;
Скажіть же, що робив Господь
В день восьмий і девятий?“

28 падолиста 1902 р.

Друковано : „Л.-Н. Вістник“, ХХІ, ст. 173—174 ; „Акорди“,
1903, ст. 180 ; „Розвага“, 1905, ст. 457.

Мудрий кравець.

(Байка).

Прийшли люде до кравця
 (Се було в столиці),
Щоб пошив їм жупани
 И добрі нагавиці.
„То не штука“, каже той,
 „Шити ми зумієм;
Тільки на що-б я вдягавсь,
 Бувши гречкосієм?
Відкіля се ви такі
 І чиї піддані?
Наші люде — без штанів
 І в сорочці драній“.
„Хоч і з різних ми країн,
 Та не з-за кордону,
А хотіли-б одягтись
 Добре, по закону.
От сукно, а твій доклад...“
 „Що за витребеньки!
Я вам краще положу
 Латочки новенькі.
Або хай сукно лежить,
 А щоб менш мороки,
Я вам добре й без сукна
 Полатаю боки“.

16 грудня 1905 р.

Друковано : „Громадська Думка“, ч. 3.

Заклопотаний росіянинъ.

Спершу думав я вступити
Прямо в партію С. Р.,
Та бажаю ще пожити
В світі, поки сам не вмер.

Ну, та я не буду дикий
І вступлю хоч до С. Д...
Ні, тоді моя навіки
Вся земелька пропаде !

Може-б до К. Д. ще встряти ?
Се воєнним чимсь брєнить...
Та чи будуть демократи
Бюрократів боронить ?

От ще був би хід практичний
До К. П. або три П.,
Тільки-ж лад бюрократичний
Поки що у їх in spe.

От морока ! от робота !
Не потрапить сам Зевес !...
То пишть куди охота,
Хоч до партії с... с...

Друковано : „Шершень“, Київ, ч. 1, 1906 р.; „Розвага“
(друге видане), Київ, 1906, ст. 431.

Р о з м о в а.

Він.

Я так вас кохаю, як досі ніхто
Нікого не вмів ще кохати.

Вона.

Ви мусите краще впевняти, а то
Я зараз вас вижену з хати.

Він.

Я так вас люблю, що як скажете ви,
Я в пекло полізу без слова.

Вона.

Се шлях не далекий: коли до Москви,
А то, як коли, до Ростова...

Він.

Щоб слово ласкаве почути від вас,
Я кинутись радий у воду.

Вона.

Якая-ж се жертва в гарячий наш час? —
Ви знайдете там прохолоду.

Він.

Для вас я злочинцем зроблюсь залюбки.
Скажіть, і управська каса...

Вона.

Признаю ся вам: на порожні скриньки
Я змалечку зовсім не ласа

Він.

Піти в „Кієвлянин“ звеліть ви мені, —
І теє для вас я здолаю.

Вона.

Для мене могли-б ви втонуту в багні?
О, вірю вам, вірю й кохаю!...

Друковано : „Шершень“, Київ, 1896, ч. 2.

С О Н.

В північній столиці, в розкішній світлиці
На ліжку лежить бюрократ,
Хропе як убитий, увесь оповитий
У шовк з голови аж до пят.

І раптом схопив ся : сон дивний приснив ся
Йому, що в світлиці без ґрат,
Як він, оповитий і досі не битий
Спокійно заснув демократ.

Друковано : „Шершень“, Київ, 1906, ч. 3.

*

*

*

Як би тепер устав Тарас,
Та жив у наш славетний час,
Не швидко вмер би знову,
Коли-б побачив, скільки прав
Гурток письменний наш придбав
Своїй країні й слову.

Тепер уже не страшно нам
У зуби впасти ворогам,
Та й згинуть без бою.
Ми вже зубів не боїмось,
Самі гарненько гриземось —
Найбільше між собою.

Тепер не те вже, що було;
Вже слово рідне ожило,
Не спить уже Вкраїна:
Складають нам тепер пісні
Не тільки кобзарі, — ба, ні, —
А кожная дитина.

І наше слово скрізь гуде,
Вже без цензури в друк іде
Прибравши форми гарні;
Його не нівечуть, не гнуть,
І часом пильно стережуть...
Щоб не втекло з друкарні.

Друковано : „Шершень“ Київ, ч. 8.

DUETTINO.

I.

Вона (con amore).

Скоро місяць ясний гляне,
Сонця промінь згас.
Мій редакторе, мій пане,
Вийди хоч на час.
Я твоя газета любя,
Жду тебе давно.
Поки хтось нагострить зуба,
Виглянь у вікно.
Завтра я з друкарні рушу,
Перше ніж освіне, —
То вдихни-ж у мене душу,
Підпиши мене,

II.

Він (sotto voce).

Рад би, серце, підписати,
Я твій пан і раб,
Та не можу вийти з хати,
Бо зовсім заслаб.
Припекло мене свободи
Сонечко ясне,
Лікарі-ж для прохолоди
Держуть тут мене.
Справді, сонця тут немає,
То й не припіка;
Тільки шкода — не сягає
До вікна рука.

Друковано „Шершень“, Київ, 1906, ч. 9.

Весняний спів.

Ллеть ся птаства вільний спів
Дуже я люблю весну,
Тільки календарну;
Я до неї хоч одну
Хочу скласти (як що втну)
Пісеньку прегарну.

Політичної-ж весни
Краще не чіпати,
Бо наляжуть тумани
Та морози, а вони
Вміють допикати.

От весна, яку в свій час
Марець нам приносить,
Хоч не втішить темних мас,
Та принадне тим для нас,
Що цензурна досить.

Справді, хто-б такий зумів
Потягти до кари
Тих, хто скаже, що з гаїв
Ллеть ся птаства вільний спів
І летить під хмари.

Та безпечне й те мабуть,
Навіть для уряду,
Що як трави поростуть,
То овечки в степ ідуть
З вівчарем позаду.

Далі, що страшного в тім,
Що збулись ми снігу?
Що природа хоче всім
Дати в накладі новім
Віковічну книгу..

Ой! там є страшні слова
І криві ідеї:
„Сонце рівно зігрива
Всі створіння й забува
Людські привилеї“.

Що-ж, — природа мало зна
Наші циркуляри.
Цить же, Музо навісна,
Не співай, а то весна
Нам добуде кари.

Друковано : „Шершень“, Київ, 1906, ч. 10.

Мрія бюрократа.

Як гляну на місяць і зорі червоні,
Хотїв би я вгору летіти в баллоні.
Покинув би службу і землю прокляту,
Де так небезпечно тепер бюрократу,
Де вільности всякі заводять премери,
Де людям поважним грозять ся ес-ери,
Де легко маєтку позбутись до шенту,
Де цїнять так низько державну ренту.
Ой, дайте-ж баллона! я землю покину;
Сами вже спасайте крамольну країну,
Нехай вам голота диктує закони;
Мене-ж авансуйте та дайте прогони:
Кошійку на милю земної орбіти,
Щоб стало з залишком на місяць летіти...
А може я кину сю любу химеру,
І, грошики взявши, махну на Ріверу.

Друковано : „Розвага“ (друге видане), Київ, 1906, ст. 422.

По-новорічна розмова.

Давно вже стало ся законом,
Та вже й читач до того звик,
Щоб новорічним фелетоном
Газета зустрічала рік.
Ся звичка трохи не одвічня,
Бо йде вона з старовини.
Звичайно, в ніч на 1-е січня
Фелетоністи бачуть сні.
Їх душі з ліжка вилізають,
Без крил за хмари залітають,
Часами до чужих планет,
І, поблукавши з пів години,
Приносять дивнії картини
На втіху читачам газет.
І фантастичні та пророчі
Їх ставлять перед людські очі;
А потім щастя цілий міх
Бажають щедро за-для всіх.

*

*

*

Сього звичаю золотого
Не міг я справити в свій час.
Ту ніч не бачив я нічого
Вві сні цікавого для вас.
Приснилось дещо тільки вранці,
Тай то непевне та страшне:
Що я трушу ся в лихоманці,
Думки-ж покинули мене,
Що їх хочать конфіскувати,
Що я бою ся вийти з хати,
Щоб не загнатись на слизьке;
Що всі тепер ведуть дороги

Туди, де козам правляють роги...
А в мене серце боязке.
Тим сном я дуже налякав ся,
І був пропав мій фелетон,
Але я вчора догадав ся,
Що то дурний, брехливий сон.
Я в новорічному настрою,
Бо рік ще зовсім молодий,
І я сьогодні ліру строю
На лад веселий і твердий.
Тепер я вірю графу Вітте
І рад піддержати уряд,
І вірю навіть — уявіте! —
Що ми рушаєм не назад.
Я певен, що густії хмари
Над нашим небом розійшлись;
Від цензора не жду я кари
За гостре слово, як колись.
Я знаю, що як рідна мати
Поліція боронить нас,
І ввечорі вихожу з хати
Дрючка не взявши про запас.
Я вірю: наша міська Дума
Багато доброго придума
За-для користи городян,
І порятує бідну касу,
Лічити, вчити буде масу,
І стане славою Киян.

* *
*

Вона й тепер себе вже славить
І вже в усіх знайшла любов:
Спитайте хуліганів навіть —
Вони в їй чують рідну кров,
Її страшенно поважають,
І тих домів не зачіпають,
Де наші городські батьки

Сидять та думають думки.
Їх Дума теж, здаєть ся, любить,
Але не всіх вона голубить.
Як би я в їй служив тепер,
Мене-б Проценко геть понер.
Чорт-мало-б місця для поета :
Я хутко-б вилетів з воріт
За-для полегчення бюджету,
Щоб порівняв ся дефіцит.

О дефіцити, дефіцити !
І відкіля взяли ся ви ?
Мої Кияне, бідні діти,
Спитайте в батька, голови.
Він похитає головою,
Трусне калиткою товстою
І скаже: „Ось-де мій дохід.
Ще не було того на світі,
Щоб я зістав ся в дефіциті ;
Тут вісім тисяч всі як слід.
А пів мільйона ваших грошей* —
То я-ж не дурно їх роздав.
Я вам будинок прехороший
Зробив для оперних вистав.
Він буде вам на два століття,
Аби-б раніше не згорів...
А що я ще вам сотворив —
На трицять тисяч вивіз сміття !
(Хоч гроші ті не нам внесли,
А ми їх з каси віддали).

Але покиньмо сі розмови !
Звернімось трошки до любови.
Люблю я Думу, що й казать :
Вона нам дбає на позиток,
Від неї мають заробіток
Фелетоністів душ із п'ять.
Я буду шостий, то нічого.

Її не менше я люблю.
На віщо, Думонько небого,
Ти завдала мені жалю!
Раніш суцільная людина,
Тепер ти тільки половина;
Тобі одняв ся лівий бік.
Без серця й з одною рукою,
Вже не ногами, а ногою
Проситись підеш до калік.
А як ти добре танцювала,
На козаченьків як моргала...
О дами, дами — чи жінки,
Усе вам любі козаки.

* * *

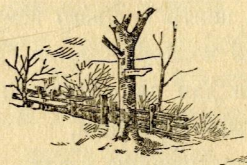
Історія з тим лівим боком
Мені нагадує про щось,
Про віщо тільки ненароком
Мені дознатись довелось.
Колись ми вчили, що в усьому
Є центр, правий і лівий бік;
Я сам до того був привик...
Впевняйте ся-ж тепер не в тому,
А хто свій спокій береже,
То вивчить сей закон сумлінно:
„Лівіше центру — а-ніжé
Нічого бути не повинно...“
Але чи з того є пуття
За-для партійного життя?
Навряд, бо маєм знов мороку:
Як тільки зникне лівий бік,
То буде центр з лівóго боку, —
Се скаже кожний чоловік.
Та я вам дам таку пораду:
Як хто роботу почина,
Нехай стає скоріше ззаду.
(Сю думку браду я в Піхна).

Я-ж став на політичну кладку
І йду по їй, як по льоду,
Від правового непорядку
Аж до безправного ладу.
Шукаю партії такої,
Яка дала б мені в спокої
Легенькі віршики писать,
І щоб паперу десятину
Недоторкано й без припину
Я міг словами засівать.

* * *

От, добрий я сіяч, нівроку!
Я зовсім був забув про те,
Що шостий день, з Нового року,
Ви поздоровлення ждете.
Поздоровляю-ж дуже гречно
Шановних наших читачів;
Бажаю, щоб для їх безпечно
Сей рік новенький пролетів,
Та щоб ні в кому не збудила
Ся наша „Думка“ злих думок,
Щоб Україна полюбила
Малий письменний наш гурток,
Та щоб не згасла воля слову,
Як то в недавній час велось,
Щоб нам співати не прийшлося:
„Чи ми ще зійдемо ся знову“.

Друковано : „Громадська Думка“, ч. 6.

НОВИЙ ЛАД.

„Обридло нам у рабській ролі!
„Ви певні в тім?“ — сказав прем'єр. —
То нате вам шматочок волі.
Чи всі вдоволені тепер?
Чи може ще хто небудь стане
Невдячно лаять наш уряд?
Вітайте-ж, любі громадяне,
Новий конституційний лад!

* * *

За вашу смирність християнську,
Хоч і гарячі ви були,
Ми вам на вольність громадянську
Куценьку хартію дали.
Її ще Трьопкин перегляне,
Щоб був у їй міцніший склад...
Вітайте-ж, любі громадяне,
Новий конституційний лад!

* * *

Я ваш добродій і прибічник,
Даю всі вольности, але
Не винний я, що мій помічник
На вас погромників напслє.
(Щасливий буде, хто пристане
До їх — скажу вам на-здогад!)
Вітайте-ж, любі громадяне,
Новий конституційний лад!

* * *

От ми дали вам волю друку,
Хоч поки що не для книжок,
І тільки цензорови в руку
Вложили добрий батіжок.

То є знярядде непогане
І вам багато дасть порад...
Вітайте-ж, любі громадяне,
Новий конституційний лад!

* *

*

Життя солодкого бажаю
Я всім так саме, як собі,
І через те вас поспішаю
Мазнути медом по губі.
Злижіть мерщій, а то розтане,
А вдруге чи мазну — навряд.
Вітайте-ж, любі громадяне,
Новий конституційний лад!

* *

*

Виборче право я вже скроїв
Для всіх... кого я сам обрав.
Тепер я людність заспокоїв...
Що?! Вам схотілось рівних прав?
Пани те саме що й селяне?!
Давайте-ж вольности назад!
Тепер вітайте, громадяне,
Новий конституційний лад!“

Друковано : „Громадська Думка“, ч. 9.

ВІНОК ТАРАСОВИ ШЕВЧЕНКУ

В день 26 лютого.

I.

І ще один сьогодні рік минув,
Кобзарю любий наш, від того часу,
Як голос твій заволе для України,
Навік завоклла пісня голосна.
Ще раз нам світить день сумного свята,
Той день, що нам нагадує ще більш
Того, хто нас покинув...

Та не тільки
В сей день ми згадуєм тебе, Кобзарю,
Тебе, наш батьку, віщий наш пророче !
Чи зможе той, у кого є хоч трохи
Любови в серці до свого народу,
Хоч день один про тебе не згадати !
Народу син, та син його найкращий,
Ти був його борцем за людську долю.
В часи неволі, злиднів і темноти
Твій дух світив йому промінням сонця.
Як він терпів, корився мовчки долі, —
Твій голос був його болючим криком.
Як він забутий був у цілїм світі, —
Ти розповів його колишню славу.
І в час, як ним мов крамом торгували,
Ти показав його високу душу.
Ти в серці ніс тягар його великий.
Святий тягар народньої скорботи,
І переливши в слово голосне,
У образах живих живеє горе
Усім очам незрячим показав.
І поки житиме народ твій рідний,
Твоя душа не вмере в його душі.

Твій рідний край не раз оплаче гірко
Того, хто так його оплакав долю.
Ні, не забудемо тебе, Кобзарю,
До віку.

II.

Будем, будем памятати
Нашу втрату, нашу згубу :
Не прибудеш ти співати
Пісню смутну, пісню любу.

Не розкажеш нам про славу
Та про давнії події,
Щоб ізнову в душу мляву
Влити втіхи та надії.

За хвилиною хвилина,
Рік за роком проминає,
І сумує вся Україна,
Що тебе між нас немає.

III.

„Тебе нема!“ вже довгий час
Ми кажемо з журбою,
А хто-ж зуміє з-проміж нас
Співати за тобою ?

Багато нас тепер, співців,
Та в нашім хорі чути
Гучніше інших голосів
Твій голос незабутий.

Багато ми складали слів,
Чимало в їх і змісту,
Та тільки в нас, твоїх синів,
Твого немає хисту.

А ми, так саме як і ти,
Кохаєм Україну.
Готові їй допомогти
Й служити до загину.

Ні, в нас, хоч любимо її,
Немає в серці сили,
Бо ми з душі скарби свої
Потроху розгубили.

IV.

В твоїх піснях високий творчий геній
Дивує нас.
Як сталося те, що в боротьбі щоденній
Він не погас?
Що не могли йому підбити крила
Неволя й гніт?
А доля їх на тебе наложила
З дитячих літ.
Твоє життя, коли його згадати,
Наводить сум,
Та не могло від тебе одібрати
Високих дум.
І в час, як ти в неволі нудив світом
На чужині,
В твоїй душі все квітло пишним цвітом.
Твої пісні.

V.

В піснях, що ти покинув нам,
Ти образ дав душі святої:
Вона була величній храм
Любови до семі людської.

Гарячим серцем ти кохав
Усіх, забувши власні рани,
І в слові тільки тих карав,
Хто на людей кує кайдани.

Самотна над Дніпром стоїть
Тепер могила над тобою,
Але над нами тут горить
Твій дух зорею провідною.

Друковано : „Громадська Думка“, ч. 15.

Сенатор.

(З Беранже).

В мене жінка — честь моя і слава,
Очі в неї як зірки горять.
Через жінку — добув я права
Дорогого пана другом звать.
В самий день, як з нею повінчав ся,
Я з самим сенатором спізнав ся.
 Маю щастє нечуване!
 Маю честь велику;
 Ах, вельможний, ясний пане,
 Ваш слуга до віку.

*

*

*

Ряд подій його — передо мною.
Вже-ж таких, як він, нема на жаль!...
Із моєю Розою зімою
До міністра їздив він на баль.
А мене де-небудь як спіткає,
Зараз перший руку простягає.
 Маю щастє нечуване!
 Маю честь велику!
 Ах, вельможний, ясний пане,
 Ваш слуга до віку.

*

*

*

Біля Рози вдатний він на жарти,
Знає, чим її розвеселить.
А зо мною часом грає в карти,
Як вона заслабне та лежить.
Іменин моїх не забуває,
В день нового року нас вітає.

Маю щастє нечуване!

Маю честь велику!

Ах, вельможний, ясний пане,

Ваш слуга до віку.

*

*

*

По обіді иноді зімою
Сидимо ми. Сніг страшний мете.
Він до мене з ласкою такою:
„Чом же ви в проходку не йдете?
Будьте, друже мій, без церемоній!
Я вам дам свою карету й коні.“

Маю щастє нечуване!

Маю честь велику!

Ах, вельможний, ясний пане,

Ваш слуга до віку.

*

*

*

Раз у вечорі притьмом наміг ся
Тай повіз нас до свого села.
Пив я там вино, що аж знеміг ся...
Роза в иншій хаті спать лягла.
Та найкраще ліжко в тім будинку,
Відступив він для мого спочинку!

Маю щастє нечуване!

Маю честь велику!

Ах, вельможний, ясний пане,

Ваш слуга до віку.

*

*

*

Як у мене хлопчик народив ся,
Я за кума попросив його.
І як би тоді хто подивив ся,
Як він пістив хлопчика мого !
І цілує, й на руках колише...
Певно, в заповіт його запише.

Маю щастє нечуване !

Маю честь велику !

Ах, вельможний, ясний пане,

Ваш слуга до віку.

*

*

*

У компанії він любить сміхи ;
Я-ж буваю гострий на язик :
На обіді якось, для потіхи,
Я пришив йому такий гаплик :
„Кажуть, що моя до вас шаноба
Додає мені... різкий до лоба“.

Маю щастє нечуване !

Маю честь велику !

Ах, вельможний, ясний пане,

Ваш слуга до віку.

Друковано : „Нова Громада“, ч. 2; „Розвага“ (друге видання), Київ, 1906, ст. 445—447.

Міністерська пісня.

В недобрий час
Зібрали в нас
Оту Державну Думу :
За трицять днів
Од тих послів
Ми досить маєм глуму.

Тут їх п'ятьсот —
Розкриють рот
І слухать нас не хочуть.
А от раніш —
„Мовчи та диш!“
Бувало всі шепочуть.

Де ті часи,
Як голоси
Начальство тільки мало,
І як воно
Само одно
Усім порядкувало!

Ніхто не знав
Якихсь там прав,
Корились мовчки долі;
Тепер же — глянть —
Усяка твань
Землі бажає й волі.

Та ще коли-б
Єдиний хліб
Вони бажали мати,
То ще-б нехай,
А то ввесь край
Хотять до рук прибрати.

Якийсь Грицько
Чи там Стецько
Очухав ся від бійки —
І вже кадет,
А кабінет
Не варт йому й копійки.

От так би взяв
Та й одчухрав
Отих творців законів!
Та от напасть :
Тоді не дасть
Європа міліонів.

Ні, хай їм кат!
Без грошенят
Не здавимо їх крику.
Ми вчиним бій,
Як граф Сергій
Здобуде нам позику.

І вже в той день
Ми їм пісень
Не будемо співати,
А просто всіх
За карк та в міх
З високої палати.

Друковано : „Громадська Думка“, № 122; „Розвага“ (друге
видане), Київ, 1906, ст. 436—437.

СОЛОВЕЙКІВ СПІВ.

Чи не дивно всій громаді.
Як співає в листопаді
Соловейко знов ?
От же сталась та пригода ;
„Въ пользу русскаго народа“
Дав концеррт Гучков.

Він співав : „О руські люде !
Чи невже над нами буде
Панувать ка-де ?
Бідолашні Россіяне !
Що-ж наш край чинити стане ?
Певно, пропаде.

Від таких крамольних партій,
Що хотять великих хартій.
Я добра не жду.
А ес-деки та ес-ери
Теж плетуть свої химери
Всім нам на біду.

Треба всіх їх побороти,
Треба сили та охоти,
Щоб покласти край
Їх роботі, що нам шкодить,
А тоді почнем заводить
Всенародній рай.

Справжню волю, та куценьку,
Добру думу, та плохеньку —
Се люблю я й сам.
А яка користь нам з волі
Там, де есть її доволі
Всяким мужикам ?

Я вже знаю спосіб гарний,
Щоб з над краю покрів хмарний
Розігнати як слід;
Щоб настав добробут повний,
Та щоб люд увесь чиновний
Добрий мав обід.

Щоб не вмерла наша мати
Русь, то треба поєднати
Руських всіх людей.
Октябристи й монархісти
Всі бажають добре їсти,
Без кривих ідей.

Монархістів ми закликаєм
І тоді гуртом обсмичем
Надто довгий хвіст,
Що свобода розпустила,
Наче справді в їй і сила
І прогресу зміст.

Правда, руські патріоти
Мало вільні від гидоти,
Та дарма, нехай...
Кличу їх не сповідатись :
Їх руками рятуватись
Хоче рідний край“.

Так співав закривши очи
Соловей ; з країв півночі
Пісня скрізь пішла,
І схилила ся діброва,
А кумпанія Піхнова
Сльози пролила.

Друковано : „Рада“, 1906, ч. 51.

Невдячний кінь.

Хто в воза коней запряга,
То гречно їх не просить.
Та добрий пан сказав, що вже
Того порядку досить.

І зануздавши раз коня,
Він став питати в його:
„Чи вас у корінь запрягти,
Чи з боку — і з якого?“

„Коштовні віжки почепить,
Чи з простої сириці?
У голу руку взять батіг,
Чи брати й рукавиці?“

Та мабуть кінь невдячний був,
А то й дурненький може.
Бо на ласкаві сі слова
Він одповів негоже:

„Язык ваш любо так бренить,
Як добрії цимбали,
Але було-б мене спитать,
Як ще не зануздали.

„Я знаю — віжки всі цупкі,
Чи з шовку, чи з ременю;
Батіг усякий дошкуля,
Як вам попав ся в жменю.

„Тай ще скажу: як чорт-віть-що
Я тут возити маю,
То краще-б я не запрягавсь,
Ні в корінь, ані з краю“.

Надруковано: „Нова Громада“, „Світ“ (літературно-наукова часопись), рік I. (1906), ч. 20, ст. 315.

Видання Української Видавничої Спільки.

Перша серія:

1. **С. Ковалів.** Дезертир. Безжурність. Олекса Щунак. Крашена господа. Завіщанє. Моя перша їда силою пари. В зимівці. Кого сеї неділі вибють. Оповідання. Ц. 60 к.
2. **Ів. Франко.** Поеми: Істар. Сатні і Табубу. Бідний Генрик. Поема про білу сорочку. Похорон. Ц. 60 к.
3. **О. Кобилянська.** Покора. Жебрачка. Що я любив. Мати Божа. У свят. Івана. Час і інші оповідання. Ц. 50 к.
4. **Гю-де-Мопасан.** Дика пані. Любка. Бочівка. Кельнер, пива. Місяшна ніч і інші оповідання. Ц. 45 к.
5. **Ів. Франко.** Полуйка. Рішник. Вівчар. Оповід. Ц. 50 к.
6. **Кобринська.** Дух часу. Судия. Виборець. За для кусника хліба. Оповідання. Ц. 60 к.
7. **Кнут Гамсун.** Голод. Роман. Ц. 90 к.
8. **Леся Українка.** Думи і мрії. Поезії. Ц. 60 к.
9. **С. Ковалів.** Громадські промисловці. Китайська Яблінка. Дрогобицький найда. Безконечний Швіндель і інші оповід. Ц. 60 к.
10. **У. Шекспір.** Гамлет, принц данський. Драма в пяти актах, пер. П. Куліша. Ц. 70 к.
11. **Генрік Понтюпідан.** Із хат. Рай. Ласкавий хліб. Кладбище. Глум долі. На манівцях. Подорожний. Оповідання. Ц. 50 к.
12. **Богдан Лепкий.** З життя. Аванз. Підписав ся. Для брата. Дідусь Нєбіщик і інші оповіданя. Ц. 40 к.
13. **Гергарт Гауптман.** Візник Геншель. Драма в пяти актах. Ц. 60 к.
14. **М. Коцюбинський.** В путах шайтана. На віру. Ціповяз. Оповіданя. Ц. 60 к.
15. **У. Шекспір.** Приборкана гоструха. Комедия в 5 діях, пер. П. Куліша. Ц. 50 к.
16. **Панас Мирний.** Лихі люди. Повість. Ц. 50 к.
17. **В. Короленко.** Судний день, „Иом-Кіпур“, оповіданє. Ц. 40 к.
18. **У. Шекспір.** Макбет, драма, пер. П. Куліша. Ц. 60 к.
19. **К. Гуцков.** Урієль Акоста, трагедия на 5 акт. Ц. 50 к.
20. **У. Шекспір.** Коріолян, пер. П. Куліша. Ц. 70 к.
21. **М. Яцнів.** В царстві Сатани, іронічно-сентиментальні картини: Осіння неділя в касарні. Погонич і коняка. Собака. Недоумна. Затроєна шпилька і інші. Ц. 60 к.
22. **Панас Мирний.** Морозенко, повість. Ц. 25 к.

23. **Лесь Мартович.** Нечитальник. Булка. На торзі. Мужичька смерть і інші оповідання. Ц. 60 к.
24. **М. Коцюбинський.** По людському. Помстив ся. Посол від чорного царя. „Пеконштюр“. Для загального добра,—оповідання. Ц. 80 к.
25. **В. Оркан.** Скапаний світ, драма. Ц. 60 к.
26. **В. Стефаник.** Дорога. Скін. Давнина. Вістуні. Майр. Палій і інші новелі.
27. **У. Шекспір.** Юлій Цезарь, пер. П. Куліша.
28. **Л. Толстой.** Відродженє, роман в трьох частинах, стор. 316+272+144+17. Ц. 1 р. 60 к.
29. **Гавлічек-Боровський.** Вибір поезій. Ц. 60 к.
30. **Ф. Заревич.** Хлопська дитина, повість. Ц. 70 к.
31. **І. Франко.** Коваль Бассім, арабська казка в 12-ти піснях. Ц. 60 к.
32. **У. Шекспір.** Антоній і Клеопатра, пер. П. Куліша. Ц. 70 к.
33. **Каевала.** Фінська народня епопея, повний переклад з передмовою і поясненнями. Е. Тимченко. Ц. 1 р. 30 к.
34. **О. Катренко.** Пан Природа. Завирюха. Мандрівник. Дві сестри і інші нариси й оповідання. Ц. 50 к.
35. **У. Шекспір.** Багацько галасу з нечевля, перекл. П. А. Куліша з передмовою й поясненнями д-ра І. Франка. Ц. 60 к.
36. **Ів. Франко.** Сім казок, новелі: Рубач. Казка про добробит. Зьвірячий бюджет. Історія кожуха. Свинська конституція і інші. Ц. 50 к.
37. **Данило Млана (Сидор Воробкевич).** Над Прутом, збірник поезій з передм. Ів. Франка. Ц. 60 к.
38. **У. Шекспір.** Ромео та Джулета, перекл. П. А. Куліша, з передмовою й поясненнями д-ра Ів. Франка. Ц. 70 к.
39. **Конст. Сроковський.** Оповідання: В лісі. Розвалена стіна. Дві цегли. Пригода малого Осипка. Син ненависти і інші. Ц. 50 к.
40. **А. Кримський.** Пальмове гілля. Екзотичні поезії (1898—1901). В горах Ліванських. Самотою на чужині Нечестиве кохання. Кохання по-людському. Передсмертні мелодії. Гайневі пісні й інші. Ц. 80 к.
41. **О. Кониський.** Молодий вік Максима Одинця. Хроніка з давно минулого. Ц. 80 к.
42. **Гю-де-Мопасан.** Горля, оповідання. Переклала Марія Грушевська. Ц. 45 к.
43. **В. Кравченко.** Буденне житє. Психологічні малюнки. Ц. 80 к.
44. **У. Шекспір.** Король Лір. Переклад П. А. Куліша. Видан. з передмовою і поясненням Др. Ів. Франка. Ц. 70 к.
45. **Д. Лукіянович.** За кади́льну. Оповіданє. Ц. 1 р. 30 к.
46. **Г. Гайне.** Подорож. на Гарц. перекл. О. Черняхівського. З передмов. й поясненнями Д-ра Ів. Франка. Ц. 40 к.
47. **І. Франко.** Захар Беркут. Образ громадського життя Карпатської Руси в XIII віці. Ц. 60 к.
48. **У. Шекспір.** Міра за міру; перекл. П. А. Куліша з поясн. Д-ра І. Франка. Ц. 50 к.
49. **М. Коцюбинський.** Поединок і інші оповід. Ц. 80 к.
50. **О. Стороженко.** Марко проклятий. Українська легенда з 1648 р., друге вид. Ц. 50 к.

51. С. Ковалів. Риболови і інші оповідання. Ц. 80 к.
52. Марко Вовчок. Народні оповідання. Том II Видане четверте. Ц. 80 к.
53. П. Мирний. Серед степів. Оповідане. Ц. 1 р. 30 к.
54. Є. Ярошинська. Перекинчики. Повість. Ц. 1 р. 10 к.
55. В. Винниченко. Повісти й оповідання. Ц. 1 р. 30 к.
56. Л. Мартович. Хитрий Панько. Квіт на п'ятку. Ось-поси моє і інші оповідання. Ц. 55 к.
57. В. Вересаєв. Записки лікаря. Ц. 1 р. 30 к.
58. М. Вовчок. Народні оповідання. Том II. Інститутка. Від себе не втечеш. Ледащиця і ин. Ц. 80 к.
59. М. Горький. Мальва і інші оповідання. Ц. 1 р. 05 к.
60. М. Дерлиця. Композитор і інші оповідання. Ц. 80 к.
61. Ю. Заєр. Легенди, перекл. Михайло Мочульський. Ц. 1 р.
62. А. Чехов. Змора. Тріумф. Панахида і інші оповід., перекл. М. Грушевська. Ц. 1 р.
63. Н. Кобринська. Ядзя і Катруся. Жидівська дитина. Перша учителька та інші оповідання. Ц. 70 к.
64. Д. Лукіянович. Від кривди. Повість. Ц. 80 к.
65. А. Чайковський. Оповідання. Ц. 80 к.
66. М. Вовчок. Народні оповідання. Том III. Ц. 1 р. 70 к.
- 67, 68. І. Левицький. Хмари. Повість. Перше повне видане. Ц. 2 р. 20 к.
- 69, 70. Е. Золь. Жерміналь. З французького перекл. О. Пашкевич. Ц. 2 р. 80 к.
71. О. Мановей. Оповідання. Клопоти Савчихи. Вуйко Дорко. Нові часи та інші опов. Ц. 1 р. 30 к.
72. І. Франко. На лоні природи. Микитичів дуб. Яндруси і інші оповідання. Ц. 1 р. 60 к.
73. К. Кавці. Народність і її початки. З додатком В. Будзиновського. Ц. 30 к.
74. Ф. Енгельс. Людвік Фаєрбах. Перекл. Будового. Ц. 25 к.
75. " Початок родини приватної власности і держави на підставі дослідів Л. Морана. Ц. 75 к.
76. Ш. Сеньобо. Австрія в XIX століттю. З французького переклав С. Томашівський. Ц. 40 к.
77. В. Будзиновський. Хлопська посілість. Друге справлене видане. Ц. 1 р. Перекл. В. Маслов-Стокіз. Ц. 10 к.
78. К. Флямарион. Про небо. (Популярна астрономія). Ц. 1 р. 60 к.
79. М. Драгоманів. Переписка. (Вичерпано).
80. С. Степняк. Підземна Росія. Ц. 1 р. 50 к.
81. Адріян. Аграрний процес у Добростанах. Ц. 50 к.
82. Г. Тен. Філософія штуки I. Часть. друге. Ц. 50 к.
83. Дж. К. Інгрем. Історія політичної економії, переклав М. Лозинський. Ц. 1 р. 80 к.
84. Е. Феррієр. Дарвінізм. Перек. із французького. Ц. 65 к.
85. Й. Конрад. Національна економія. Ц. 80 к.
86. В. Стефаник. Моє слово. Оповідання. Ц. 1 р. 80 к.
87. Ж. Масперо. Старинна історія східних народів. Ц. 1 р. 20 к.
88. М. Коцюбинський. У грішний світ. Оповідання. Ц. 80 к.
89. М. Карєєв. Філософія культурної історії нових часів (1300—1800).

Вступ до історії XIX століття. Ц. 1 р. 20 к.

90. **О. Кобилянська.** До світа. Новелі і нариси. Ц. 1 р. 20 к.
91. **О. Авдинович.** Моя популярність. Галя та інші оповідання. Ц. 1 р. 10 к.
92. **Е. Фрас.** Нарис геології. Ц. 60 к.
93. **Б. Лепкий.** Кара. Перша зірка. Над ставом, та інші оповідання. Ц. 1 р.
- 94, 95. **П. Стороженко.** Нарис історії західно-європейської літератури до кінця XVIII віку. З рос. перекладали С. Петлюра і Наталя Романович. Видано під редакц. І. Франка. Ц. 2 р.
96. **Г. Байрон.** Чайльд-Гарольдова Мандрівка, перекл. П. Куліш. Ц. 70 к.
97. **М. Драгоманів.** Шевченко, українофіли й соціалізм. Ц. 80 к.
98. **М. Твайн.** Пригода Тома Соєра. Ц. 1 р. 30 к.
- 99, 100. **Е. Шілер.** Політична історія Палестини від 175 р. по Христі. Перекл. М. Лозинський. Ц. 1 р. 55 к.
101. **І. Франко.** Місія. Чума. Казки і Сатири. Куди діваються старі роки. Як пан собі біди шукав та інші. Ц. 1 р. 20 к.
102. **З. Гінтер.** Історія географічних відкриттів у XV—XVI ст. з географічною картою. Перекл. з німец. мови М. Чайківський. Ц. 90 к.
103. **Л. Толстой.** Козаки. Кавказське оповідане 1852 р. Перекл. Г. Хоткевич. Ц. 1 р.
- 104, 105. **М. Драгоманів.** Листи до Ів. Франка та інших, том I. Ц. 1 р. 50 к.
106. **В. Самійленко.** Україні. Ц. 80 к.
107. **Д-р. А. Форель** Гігієна нервового і духовного життя. Ц. 1 р.
108. **І. Франко.** Маніпулянтка. Лесишина челядь. Між добрими людьми і інші опов. Ц. 1 р.
109. **Р. Єрінг.** Боротьба за право. Ц. 35 к.
110. **А. Володиславич.** Орли, комедія в 4 діях. Ц. 90 к.
111. **І. Франко.** Voа constrictor, нове, перероблене видане. Ц. 90 к.
112. **М. Драгоманів.** Листи до Ів. Франка і інших Т. II. Ц. 2 р.

Друга серія.

1. **М. Грушевський.** Хмельницький і Хмельницина. Історичний ескіз. Ц. 10 к.
2. **Курцій Руф.** Фільотас. Старинний процес за змову на королівське жите. Оповідане. З латинськ. мови перекл. І. Франко. Ц. 10 к.
3. **Наумович В.** Величина і будова звіздного світа. В додатку: спомини про В. Наумовича. Нап. І. Франко. Ц. 8 к.
4. **П. Мирний.** Лови. Оповідане. Ц. 3 к.
5. **І. Пулюй.** Непропаща сила. Ц. 10 к.
6. **М. Грушевський.** Бех-Аль-Джугур. Ц. 5 к.
7. **І. Раковський.** Вік нашої землі. Ц. 5 к.
8. **А. Чехов.** Каштанка. Оповідане, перекл. М. Грушевська. Ц. 8 к.
9. **М. Драгоманів.** Микола Іванович Костомарів. Житєписний очерк. Ц. 8 к.
10. **Е. Золя.** Напад на млин. (Оповід. з війни 1870 року). Перекл. Ів. Франко. Ц. 10 к.
11. **І. Пулюй.** Нові і перемінні звізди. Ц. 8 к.
12. **Г. Квітна.** Маруся. Повість. Ц. 25 к.
13. **М. Левицький.** Умова для селянських спілок. Ц. 10 к.

14. П. Куліш. Оріся. Ідилія. Ц. 3 к.
15. М. Кистяковська Іван Гус. (Оповідання). Ц. 10 к.
16. О. Стороженко. Оповідання І. Ц. 10 к.
17. В. Барвінський. Досліди з поля статистики. Ц. 10 к.
18. В. Короленко. Ліс шумить. (Поліська легенда) (з нагоди повісти Г. Сенкевича „Огнем і мечем“). Пер. В. Гнатюк. Ц. 20 к.
19. І. Франко. Шевченко героєм польської революційної легенди. Ц. 20 к.
20. В. Гіґо. Кльод Ге. Перекл. Е. Тимченко. Ц. 13 к.
21. Е. Еґан. Економічне положення руських селян в Угорщині. Ц. 13 к.
22. П. Мирний. Лихий попутав. Оповідане. Ц. 20 к.
23. А. Д. Уайт. Розвій географічних поглядів. Із англійськ. переклад Д-р Ів. Франко. Ц. 15 к.
24. Ів. Франко. Украдене щастє. Ц. 25 к.
25. С. Єфремов. Національне питанє в Норвегії. Ц. 15 к.
26. П. Ніщинський. Гомерова Іліада. Ц. 15 к.
27. М. Драгоманів. Два учителі. Ц. 20 к.
28. Е. Золя. Повінь. Оповідане. Перекл. І. Франка. Ц. 15 к.
29. С. Томашівський. Київська козащина 1855 р. Ц. 5 к.
30. П. Ніщинський. Гомерова Іліада, пісня.
31. Т. Масарик. Ідеали гуманности. Перекл. Ф. Королевський. Ц. 18 к.
32. Люкіян. Юпітер у клопотах. Гумористичний діялог. З грецького перекл. Д-р Т. Мандибур. Ц. 15 к.
33. Костомарів. М. Письмо до редакції „Колокол“. Пер. Гнатюк. З передмовою М. Драгоманова. Ц. 10 к.
34. М. Гоголь. Вій. Ц. 20 к.
35. І. Раковський. Вулкани. Ц. 10 к.
36. Г. Фльобер. Іродіяда. Переклад Михайла Грушевського, з додатком статі про Г. Фльобера. Ц. 15 к.
37. О. Терлецький. Москофіли й народовці в 70 рр. Львів, 1902 р. Ц. 15 к.
- 38, 39. І. Турґенєв. Ася. Оповідане. Перекл. М. Грушевської. Ц. 20 к.
40. Л. Боровиковський. Маруся. Ц. 13 к.
- 41, 42. Данте Алґері. Пекло. Пісні І—Х. Переклад Сивенький. Ц. 20 к.
- 43—45. В. Опехнович. Рася Європи і їх історичні взаємини. Перекл. В. Гнатюк. Ц. 35 к.
- 46—48. Л. Толстой. Крайцерова соната. Ц. 45 к.
- 49—50. О. Бодянський. Наскї українські казки запорожця Іська Материнка. Видав і пояснив Д-р. Ів. Франко. Тексти й поясненя вибраних творів української й иньших літератур. Ц. 25 к.
51. Е. Золя. Смерть Олівіє Бекайля. Перекл. М. Грушевська. Ц. 10 к.
52. А. Уайт. Розвій астроном. поглядів. З англійськ. перекл. Петрушевич. Ц. 23 к.
53. П. Ніщинський. Гомерова Іліада, пісня. Ц. 13 к.
54. А. Міцкевіч. До галицьких приятелів. Перекл. і пояснив Д-р. І. Франко. Ц. 23 к.
- 55—56. Л. Толстой. Смерть Івана Ілча. Перекл. В. Гнатюк. Ц. 28 к.
57. В. Брайтенбах. Біологія в ХІХ віці. З німецького пер. Ст. Д. Ц. 13 к.
- 58—59. М. Горький. На дні житя. Ц. 35 к.
- 60—61. М. Верн. Біблія, або книги Старого Завіта. Пер. Л. У. з передмовою М. Драгоманова. Ц. 20 к.

- 62—63. Г. Кляйст. Маркіза О... Перекл. з передмовою. І. Франка. Ц. 20 к.
64. Карєєв. М. Фільософія історії. Ц. 13 к.
- 65—67. Ф. Достоевський. Грач. Опов. з російськ., перекл. О. П. Ц. 75 к.
68. Ш. Сеньобо. Міжнародні революційні партії в XIX (1815—1896). Ц. 20 к.
- 69—71. І. Тургенєв. Весняні води. Перекл. М. Полтавка. Ц. 65 к.
72. А. Уайт. Розвій поглядів на лихву. Із. англ. пер. І. Петрушевич. З додатком І. Франка. Ц. 15 к.
- 73—74. П. Куліш. Українські оповідання. Гордовита пара. Дівоче серце. Мартин Гак і інші. Ц. 45 к.
75. Ф. Ляссаль. Про суть конституції. Ц. 15 к.
- 76—77. А. Шаміссо. Петро Шлеміль. Пер. і передмова М. Стадника. Ц. 20 к.
78. М. Драгоманов. Літературно-суспільні партії в Галичині (до року 1880). З російськ. пер. М. П. Ц. 35 к.
79. Мордовець Д. Оповідання. Старці. Дзвонарь. Ц. 30 к.
80. О. Кониський. Листи про Ірландію. Ц. 23 к.
- 81—82. І. Левицький. Гуморески. Баба Параска та баба Палажка. Не можна бабі П. вдержатись на селі і такі інші. Ц. 38 к.
83. Ю. Візнер. Житє рослин у морі. З німецького переклав Ст. Дольницький. Ц. 8 к.
- 84—85. П. Ніщинський. Гомерова Іліяда. Ц. 40 к.
86. В. Антонович. Польсько-українські відносини XVII ст. в сучасній польській призмі.
87. І. Тургенєв. Муму, з рос. пер. І. Г. Ц. 15 к.
- 88—90. А. Кримський. Мусульманство і його будучність. Минула доля ісламу, теперішнє становище ісламських народів, їх інтелігентність, їх відносини до європейської цивілізації. Нове переробл. видання. Ц. 87 к.
- 91—92. О. Стороженко. Оповідання. П. Се така баба, що чорт їй на махових вилах чоботи оддавав. Вчи лїнивого не молотом, а голодом і інші. Ц. 55 к.
93. А. Д. Уайт. Розмови з Львом Толстим. З англійськ. переклав І. Петрушевич. Ц. 15 к.
- 94—96. Ф. Купер. Звіробійник. З скорочен. німецьк. видання П. Морща. Пер. О. Пашук. Ц. 80 к.
- 97—98. О. Вайсмаєр. Про туберкульозу, охорону перед нею і її ліченє. Перекл. Е. Бурачинський. Ц. 45 к.
- 99—100. О. Стороженко. Оповідання III. Матусине благословення. Межигорський дід. Кіндрат Бубженко-Швидкий і інші. Ц. 45 к.
101. Л. Толстой. Схаменіть ся. Ц. 10 к.
- 102—103. В. Гаршин. З війська. Оповідання. Ц. 40 к.
- 104—105. Л. Фер. Будда і буддизм, перекл. із франц. І. Франко. Ц. 40 к.
- 106—107. С. Круть. Записки Українця з побуту між полудневними славянами. Ц. 55 к.
108. М. Кос. Про полові справи. Ц. 15 к.
- 109—110. Мірти й кинариси. Посмертна збірка поезій. Ц. 45 к.
111. М. Верн. Євангеліє. Пер. з франц. Л. У. Ц. 20 к.
- 112—113. Л. Толстой. Переклав В. Герасимович. Ц. 60 к.

114. В. Антонович. Чари на Україні. Переклад. Ц. 80 к.
- 115—117. Тисяча й одна ніч. Арабські казки. Ц. 80 к.
118. І. Тен. Нариси із старинного світа. З фронтисписом. Ц. 40 к.
- 119—120. О. Стороженко. Оповідання VI. Спогади свича Коржа та Стешия ріг. Ц. 40 к.
121. Драгоманів. Козаки. Ц. 15 к.
122. П. Куліш. Листи з хутора. Ц. 25 к.
123. Ф. Сірко. Тарас Шевченко і його думки про Україну. Ц. 70 к.
- 124—126. Тисяча й одна ніч. Арабські казки. Ц. 70 к.
127. Ш. Сеньобо. Перква і католицькі партії в XIX ст. Пер. І. Кревецький. Ц. 23 к.
- 128—129. Л. Толстой. Кавказькі оповідання. Набіг, оповід. добровольця (1852 р.), Рубанліса. Оповід. юнкера (1854—55) і інші. Ц. 50 к.
130. Л. Маячанець. Про шлюб на Україні-Руси в XVII століттю. Ц. 18 к.
- 131—132. І. Тургенев. Кляра Міліч. Ц. 30 к.
- 133—134. Е. Цеклер. Закон Єзуїтів. Пер. із німец. Д. С. Ц. 38 к.
- 135—136. І. Франко. Semper Tiro, збірка поезій. Ц. 50 к.
- 137—138. А. Д. Уайт. Розвій поглядів на вселенну. З англійск. Ц. 45 к.
- 139—141. Тисяча й одна ніч. Арабські казки, кн. III. Ц. 90 к.
142. А. Форель. Про алкоголь. З дозволом автора пер. М. Литвинович. Ц. 15 к.

ф III
C-171

Третя серія.

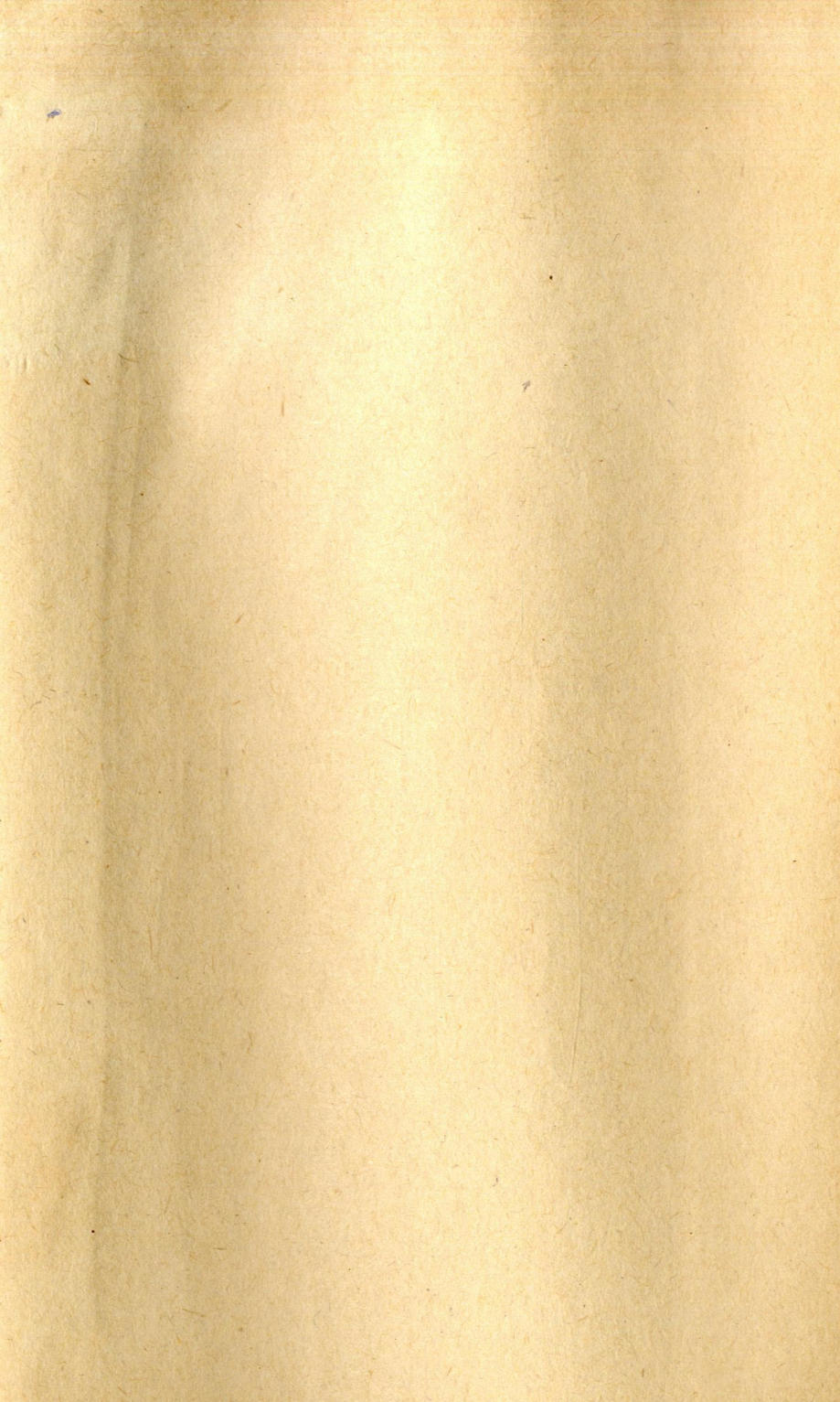
1. В. Забіла. Співи кріз сльози. Поезії. Видане з передмовою І. Франка. Ц. 40 к.
2. Петербурська Академія наук в справі знесена заборони українського слова. Ц. 30 к.
3. О. Вишневський. На переломі.
4. С. Томашівський. Володимир Антонович, його діяльність на полі історичної науки (з нагоди ювілею). Ц. 50 к.
5. Задачі статистичного досліджу австрійської України. Ц. 15 к.
6. В. Лиманський. Старе гніздо і молоді птахи. (Комедія). Ц. 70 к.
7. Ів. Франко. Великий шум. Ц. 60 к.

Поза серіями.

1. Акорди, антологія української поезії від смерті Шевченка до найновіших часів, під ред. І. Франка, з ілюстраціями Ю. Панкевича, розкішне видане по ціні: 3 р., 3 р. 75 к., 4 р., 4 р. 25 к. і 5 р.
2. А. Кримський. Андрій Лаговський. Повість. Ц. 1 р. 50 к.
3. М. Яцків. Огні горять. Ц. 1 р. 25 к.
4. О. Нижанковський. Українсько-руський співаник з нотами. Ц. 40 к.

Всі видання Видавничої Спілки, продає й висилає книгарня Літературно-Наукового Вістника ул. В. Володимирська 28. Видання Наукового Товариства імени Шевченка. Хто в книгарні купує більш як на 5 р. видань Наук. Тов. ім. Шевченка, або Видавничої Спілки, дістає 5% опушту, хто більш як на 25 р.—10%.

Ціна 80 коп.

31528

III
С-171

Володимир Самійленко.

УКРАЇНІ

Збірник поезій 1885—1906 рр.

Під редакцією М. Мочульського.

З передмовою Ів. Франка.

Київ—1909.

Друкарня Першої Київської Друкарської Спілки.
Трьохсвятительська 5.